

KÖZLEMÉNY

**NEMZETI
ÉS ETNIKAI
KISEBBSÉGI HIVATAL**

**Címlapon: Nyári Bernadett
Fotó: Nyári Gyula**

**ROMA
LAP**
Megjelenik
havonta

a Magyarországi Nemzeti
és Etnikai Kisebbségi
Közalapítvány
támogatásával.

Kiadja: az „Oktatási
és Továbbképzési
Központ” Alapítvány
5000 Szolnok, Aranka utca 3.

Telefon/Fax:
06-56/513-952, 513-953,
513-954

Levelezési cím:
SZOLNOK Pf.: 77 5001
e-mail: lungodrom@axelero.hu
Internetcím:
www.lungodrom.hu

Főszerkesztő: Paksi Éva

Főmunkatárs: Farkas Kálmán

Tervezőszerkesztő:
Gudmon Andrásné

Munkatársak:
Hegedűs Sándor,
Józsa Zoltán, Lukács Ilona,
Nyári Gyula

Rácz Lajos

Szerkesztőségi titkár:
Pálfi Elvira

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
KARCAGI NYOMDA KFT.
Felelős vezető:
Tankó Csaba
üzgyvezető igazgató
ISSN 1216-982X

Anyanyelv Nemzetközi Napja a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnökének sajtóközleménye

Február 21-ét 1999-ben az UNESCO Közgyűlése az Anyanyelv Nemzetközi Napjává nyilvánította. A nemzetközi szervezet ezzel kívánta felhívni a világ figyelmét bolygónk nyelvi sokszínűségére, és arra a gazdagságra, amit ez a sokszínűség jelent.

Az Eltűnéstől Veszélyeztetett Nyelvek Világtaszaából kiderül, hogy a Földön több mint 6000 nyelvet beszélnek, ugyanakkor ezek közül havonta két, őshonos lakosság által beszélt nyelv hal ki. A folyamat megállíthatatlannak tetszik, az UNESCO ezért tartotta feladatának, hogy ráirányítsa a

világ figyelmét erre a folyamatra.

Régióink, ezen belül hazánk kis szezete csupán a Föld egészének. Ugyanakkor történelmünk összetettségének következménye, hogy Európán belül mi dicsekedhetünk talán a legnagyobb nyelvi gazdagsággal, különösen akkor, ha a valóban őshonos nemzetiségek anyanyelvét vesszük figyelembe. A korábbi, folyamatos nyelvi asszimilációt nyíltan vagy burkoltan támogató politika után a rendszerváltozás egyik kiemelkedő eredménye, hogy az ország kulturális – nyelvi sokszínűségét ma már értéknek tekintjük, a mindenkor kormány politikája arra irányul, hogy a Magyarországon őshonos kisebbségek nyelveit megőrizzük, azok továbbadásához, átörökítéséhez biztosítsuk a feltételeket.

A Magyar Köztársaság

büszke nyelvi sokszínűségére és alapvető céljának tekinti megőrizni azt. Támogatjuk kisebbségi közösségeinket, nyelvük oktatásához a mindenkor lehetőségekhez mérten támogatást nyújtunk és nemzetközi kapcsolatainkban is ösztönözzük, hogy a hazánk területén beszélt nyelvek hordozói nyelvi nemzeteiktől is megfelelő támogatásban részesüljenek.

Az Országgyűlésben rövidesen újra indul a kisebbségek jogairól szóló törvény módosításának plenáris vitája. A módosítás céljai között kiemelt helyen szerepel a kisebbségeink nyelvi jogainak megerősítése, nyelvi, kulturális autonómiájuk megszilárdítása. 1993-ban a parlamenti pártok, a kisebbségeink képviselőivel való egyeztetést követően, konszenzussal alkották meg az európai fórumokon is elismert nemzetiségi törvényt. Hasonló egyeztetésre a most induló parlamenti vitában is szükség lesz a közös cél, Magyarország sokszínű kulturális értékeinek megőrzése, fejlesztése érdekében.

Budapest, 2005. február 20.

**Heizer Antal
a NEKH elnöke**

SAJTÓKÖZLEMÉNY

Az elmúlt napokban több újság is beszámolt arról, hogy kisebbségi vezetők levélben fordultak Gyurcsány Ferenc miniszterelnökhöz, amelyben kifogásolják, hogy az államháztartási tartalékképzési kötelezettség az országos kisebbségi önkormányzatok működési támogatását is érinti.

Az idei évre szóló költségvetési törvényben az Országgyűlés valamennyi működési támogatás egy tizedrészét érintő tartalékképzési kötelezettséget írt elő. Az intézkedés az államháztartási egyensúly megőrzését szolgálja, a feladatellátás színvonalának megőrzése mellett.

A tartalékba helyezés nem jelenti a források elvonását, azok felhasználására a költségvetés helyzetének tervezetek szerinti alakulása esetén kerül sor.

Az Országgyűlés döntését követően az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztériumra hárult a nemzetiségeket érintő pénzügyi rendelkezések végrehajtása.

Az országos kisebbségi önkormányzatok és a szaktárca között a napokban megkötött támogatási szerződéseknek megfelelően már megkezdődhetett a 2005. évi működési támogatások kiutalása. A hónap végétől ugyancsak lehetővé válik az országos önkormányzatok intézményeinek működtetését és az új intézményeik alapítását szolgáló költségvetési forráshoz való hozzáférés. Öröndetes tény, hogy a kisebbségek kulturális autonómiája kiteljesedését szolgáló költségvetési keret több mint 20%-al magasabb, mint a megelőző évben biztosított forrás. Ennél is magasabb arányban nőtt a kisebbségek kulturális programjai, anyanyelvű írott sajtója megjelenését biztosító költségvetési keretösszeg. Az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium már megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány pályázatai kiírására az év első negyedévében sor kerülhessen.

Az Országgyűlésben rövidesen folytatódik a kisebbségek jogairól szóló törvény módosításának parlamenti vitája. Ezen fontos eseményre is tekintettel, az önkormányzati vezetők törekvéseivel egyezően, a szaktárca és a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal is szorgalmazza, hogy – az országgyűlési vitához igazodva – jöjjön létre személyes konzultáció a miniszterelnök és a kisebbségi vezetők között, ahol megvitathatják Magyarország kisebbségpolitikáját alapvetően érintő aktuális kérdéseket.

Budapest, 2005. február 22.

Heizer Antal, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke

Rabindranáth Tagore

1861–1941

Szentjánosbogarak (részletek)

Isten világát folyton megújítja a halál, egy
titánét önnön létezése mindig megsemmisíti.

Szigorú tekintetét a büszkeség kövekbe vési,
a szeretet virágokba rejti el.

A szenvtelen jótékonyság sérti a nyelv
ízlését, csak a gyomor szükségén könyörül.

Nem tud az ég csillagairól a szentjánosbogár,
amíg a porban kutat.

A levelek a csend
sűrűje, szavai körben
a virágok.

Míg Isten a szeretet
templomára vár,
az ember köveket
cipel.

Buzgón sepri saját
szemetét a béke:
vihar ez.

A csillagokat
a nappal,
kíváncsiságának
vakító fényével
tünteti el.

A hatalom
ügyetlensége elrontja
a kulcsot, majd
csákányt ragad.

Isten nem szolgáját
látja szívesen
bennem, hanem
önmagát,
aki mindeneket szolgál.

A kép: a fény emléke, melyet az árnyék őriz.

Aki a virágot egészen látja, a tövist
az jegyezze meg.

A valódi vég nem a határok elérése, hanem
a teljesedés, ami határtalan.

A fa gyönyörű árnyékát szerelemmel nézi,
eggyek ők, s nem ölelheti soha.

Dalomban megérintem Istent, ahogy a távoli
hegy vízese érinti meg a tengert.

A mennynek ajánlja fel szépségét a lótosz,
a fű szolgálatait
a földnek.

Bocsássa meg az est
a nap tévedéseit,
békéjét így teremtsen
meg.

A szerelem
megbocsátásával
büntet,
a sértett szépség
szörnyű
hallgatásával.

Isten ugyanolyan
mosollyal nézi
a szentjánosbogár
egyetlen éjszakáját,
mint egy csillag
korszaknyi éjszakáit.

A csillagok néma
sokaságától, olyan
elhagyatott az éj.

A csendes
éjszakában hallom
a reggel kóbor

reményeit, amint szomorúan
visszatérnek, kopogtatnak szívemen.

Engem lásson meg szerelmed, át még
a közelségben is.

A fűvön egy harmatcseppben határát keresi
az eget betöltő fény.

A hónap hírei • A hónap hírei

MTI fotó:
Kovács Tamás felvétele

OLÁH IBOLYA ÉNEKEL BRÜSSZELBEN

❖ Március 2-án adják át Brüsszelben az Országgyűlés ajándékát, mely hazánk uniós csatlakozásának évfordulójára készült. Az alkotásban *Lantos Györgyi* csongrádi szobrászművész Európa és Zeusz szerelmét meséli el. Az Európát jelképező, lebegő nőalak körül az égbolton az Európai Unió országai jelennek meg, egy-egy csillagként. Az oszlopfőn a négy fő erény: az igazság, bátorság, okosság és mértékletesség jelenik meg. Az alkotás talapzatán szerepel az EU 21 nyelvén, a mű címe: „A megtalált Európa”. Az eseményen Sebestyén Márta népdal énekes mellett fellép *Oláh Ibolya* is, aki *Máté Péter: Hazám c. dalát* adja elő.

ROMA KÖZÖSSÉGI VEZETŐK KÉPZÉSE

❖ Roma közösségi vezetőket képeznek a dél-dunántúli régióban márciustól másfél éven át. A költségek túlnyomó részét uniós pályázaton nyert pénzből fedezik. Nyolc európai ország csatlakozott ahhoz a Roma évtized néven ismert programhoz, melynek első – másfél évig tartó – fázisában roma közösségi vezetőket képeznek és – részmunkaidőben – foglalkoztatnak. Magyarországon elsőként a dél-dunántúli régióban veszi kezdetét a projekt, amelyet nyolcvan százalékban az EU finanszíroz, a költségek húsz százalékáról az állam gondoskodik. A dél-dunántúli régióban 48 közösségi vezetőt képeznek ki. A képzési prog-

ramba felvételi útján kerülnek be a majdani közösségi vezetők. A sikeres felvételi mellett elvárás, hogy a képzés résztvevői ismerjék a kistérségben élő romákat, illetve a roma közösségek problémáit, vállalják, hogy másfél éven át rendszeresen részt vesznek a foglalkozásokon. A tanfolyam nem szakmát ad a résztvevőknek, hanem olyan tudáshoz juttatja őket, ami által segíteni tudják a roma közösségeket. A résztvevők személyiségfejlesztő, foglalkoztatási és tanácsadási, valamint csapatépítő tréningen vesznek részt, megtanulják kezelni a számítógépet, az angol- vagy németnyelv-oktatás mellett, ha szükséges, valamelyik roma nyelvet is megtanulják, de felkészítik őket – ők pedig a környezetükben élők – a munkavállalásra

vagy a vállalkozóvá válásra. A képzés ideje alatt a résztvevők elsajátítják a kapcsolatfelvétel és a kapcsolattartás módjait a roma kisebbségi önkormányzatokkal és a civil szervezetekkel. A másfél éves részfoglalkoztatást is jelentő tanfolyam mindhárom megyében márciusban indul.

ÖNGÓL

❖ *Gyurcsány Ferenc* miniszterelnök az MSZP február 5-i rendezvényén, a Magyar – Szaudi barátságos labdarúgó mérkőzés döntetlen eredményére utalva sértő megjegyzést tett az „ellenfélre”. *Viccnak szánt mondatában terroristának nevezte a szaúdi sportolókat, amelynek megvilágításában a „mi fiaink halált megvető bátorság-*

gal küzdöttek a terroristák ellen”, vagyis így a döntetlen egy nagyon jó eredmény. A magyar-szaúdi viszonyt megterhelő „vicc” után a miniszterelnök nyilvánosan bocsánatot kért azoktól, akiket megsérthetett, a szerinte rosszul sikerült mondattal. Ennyivel persze nem lehetett kielégíteni a szaúdi diplomáciát, bocsánatkérő üzenetek, levelek indultak útnak magas rangú arab illetékeseknek címezve, hogy „érzékenységet kielégítsék”. Az ellenzék szerint Gyurcsány kijelentése akárhogyis, de nemzetközi diplomáciai botrányra dagadt, s a kormány tekintetben sorozatosan titkolózik, s félretájékoztatja a közvéleményt.

JÓ SORSRA ÍTEL SORSTALANSÁG

❖ *Annak ellenére, hogy Kertész Imre Nobel-díjas története megosztja a közvéleményt, valamint a kritikusokat, világszerte nagy érdeklődést váltott ki a megfilmesített változat. A filmet, a holokausztot sajátos szemszögből megközelítő dramaturgiai fogások, s a zenei kíséret emeli naggyá. A filmtörténet lényege nem a holokauszt megfilmesítése volt, hanem egy fiatalember útját mutatja be, aki megjárta a koncentrációs tábor – mondja Kertész Imre, aki szerint **Koltai Lajos** rendezőnek sikerült olyan filmet alkotnia, mely egyszerre mutatja meg a tábor borzalmait és a természet szépségét, és képes olykor a regényben meglévő iróniát is átadni.*

ROMA TELEPEKEN ÉLŐK PROGRAMJA

❖ Magyarországon a társadalom különböző csoportjainak nincs egyenlő hozzáférési esélye az egészségügyi szolgáltatásokhoz; az orvosi ellátás területén a romák többszörösen hátrányos helyzetben vannak – hívta fel a figyelmet

az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (ICSSZEM) és az Európai Roma Jogok Központja (ERRC) „Egyenlő hozzáférést az egészségügyi szolgáltatásokhoz Magyarországon” címmel rendezett egynapos szeminárium több előadója.

MEGKEZDTE MŰKÖDÉSÉT AZ EGYENLŐ BÁNÁSMÓD HATÓSÁG

❖ Február elsejétől, megkezdte működését az Egyenlő Bánásmód Hatóság. A 2003-ban elfogadott egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló törvény alapján létrehozott hatósághoz azok fordulhatnak segítségért, akiket – megítélésük szerint – nemük, életkoruk, származásuk vagy egyéb tulajdonságaik miatt diszkrimináció ért. Ha a sérelem beigazolódik, 50 ezer-től 6 millió forintig terjedő bírságot szabhatnak ki a jogsértőre. S bár csak egy hónapja működik a Hatóság, március elején sor kerül az első meghallgatásra. Eddig romák és munkahelyükön megsértett dolgozók keresték meg a hivatalt. A hatóság az esélyegyenlőségi tárca felügyelete alatt működik, vezetője **Demeter Judit**. **Cím: Budapest V. kerület, Vigadó u. 6., postacím: 1051 Buda-**

pest, Vigadó u. 6. Telefon: 235-4509, 235-4507. E-mail cím: ebh@icsszem.hu

EMLÉKEZNI ÉS EMLÉKEZTETNI

❖ „A holokauszt az egész világ számára megmutatta, milyen tragédiához vezethet, ha szabad utat engednek a gyűlöletnek és az intoleranciának, ha az erőszak és a diszkrimináció intézményes formát ölt. A holokauszt utáni nemzedékek legfőbb kötelessége: emlékezni és emlékeztetni. A múlttal való szembenézés mindannyiunk kötelessége, mert a holokauszt nemcsak zsidók vagy cigányok tragédiája, hanem osztársadalmi ügy, egyetemes emberi kérdés” – hívta fel a figyelmet az auschwitz haláltábor felszabadításának 60. évfordulóján **Göncz Kinga**, az esélyegyenlőségi minisztérium vezetője és **Teleki László** roma ügyekért felelős politikai államtitkár a tárca közleményében.

HILLER ISTVÁN A PÁRT ROMAPOLITIKÁJÁRÓL

❖ Az MSZP cigánytagozatának vezetésében és tagságában az elkövetkező hetekben láthatóvá válnak azok a változások, melyek miatt két szocialista politikus elhagyta

a pártot – mondta a pártelnök. A vezető elismerte, hogy a szocialista párt romapolitikája nem jutott el a romákhoz, sőt belátta, hogy bizonyos kérdésekben álságos volt a párt ez irányú politikája.

MEGJELENT A FEHÉR FÜZET

❖ A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda 10 éve jelenteti meg a magyarországi romák elleni diszkriminációs jelenségekről és azok jogi orvoslásáról, vagy éppen az orvoslás lehetetlenségéről tudósító kiadványt. A mostani **Fehér Füzetben** közzétett 21 tanulmány változatlanul tanúskodik a rendőrség, a bíróság és az ügyészség eljárásaiban tetten érhető diszkriminációról, előítéletességről.

CIGÁNYIRTÓ JÁTÉK AZ INTERNETEN

❖ Több ezren látogatták meg azt az Internetes játékot, amelynek célja a cigányok kiirtása Magyarországon. Igaz, hogy a Rádió C munkatársainak kifogása után levették a játékot a honlapról, a megdöbbenés **Oláh Action** néven járta be a média híreit. A „játék” lényege, hogy Magyarország megyéit meg kell tisztítani a cigányoktól, amelyhez többféle lőfegyver közül választhatnak a játékosok. Amikor sikerült a cigányokat teljesen kiirtani, a megyék fehérek lesznek. És aki mindezt felelősséget vállalt a nyilvánosság előtt, egy mit sem sejtő fiatalember, aki mint mondta nem gondolta, hogy ekkora baj kerekedik a játék közzétételéből. Azt is hozzáfűzte, hogy ő nem rasszista, s nyilvánosan bűnbocsánatot nyert.

KONFERENCIA A ROMÁK MÉDIAHELYZETÉRŐL

❖ A Szegedi Tudományegyetem Budapest Média Intézet, „Romák az elektronikus

médiában” címmel szervezett konferenciát, amelynek nem titkolt célja volt, hogy a közszolgálati és kereskedelmi csatornák vezetőit egy asztalhoz ültesse, és vitát kezdeményezzen a témában. **Havas Henrik, Érdi Sándor és Szegvári Katalin** kezdeményezésére a hét meghívott médium vezetői közül mindössze a Duna Televízió alelnöke és a Kossuth Rádió főszerkesztő-helyettese képviseltette magát a rendezvényen.

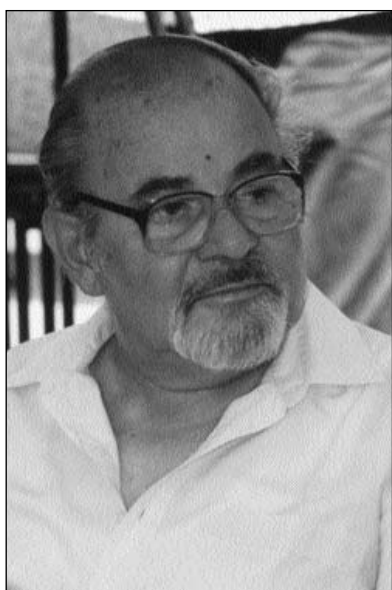
SZOLNOKI ROMA PROGRAM

❖ Többgyermekes cigánycsaládok sokasága vár szociális bérletre a megyeszékhelyen. A helyi községi elnöke szerint közülük többen építkezének a Fészekrakó programot és a szociálpolitikai támogatást igénybe véve, ha lenne hol. **Balogh László** szerint több család lakhatási gondját lehetne megoldani, ha a város az idei roma programra szánt forrás egy részét telkek vásárlására fordítaná. A cigány kisebbségi vezető összekapcsolná az otthonteremtési és foglalkoztatási elképzeléseit oly módon, hogy a közmunkaprogramban dolgozókat saját otthonuk építésébe vonná be.

FELTARTÓZTATTÁK MOHÁCSI VIKTÓRIÁT

❖ Egy órán keresztül tartóztatták fel **Mohácsi Viktória** SZDSZ-es euro-képviselőt a román-bolgár határ egyik átkelőhelyén. A politikus szerint több lehetséges magyarázata van a bolgár határőr magatartásának – aki nem pusztán viselkedésével, hanem megjegyzéseivel is kivívta Mohácsi panaszát a bolgár hatóságoknál – melyek közül a legnyilvánvalóbb a roma származása miatti megkülönböztetés.

a Népszabadság, az Új Néplap, a Romapage, és a Romaweb cikkei alapján összeállította: **Lukács Ilona**

MEGEMLÉKEZÉS

2005. március 9-én lenne 75 éves **Farkas Kálmán** a Magyar Köztársaság Ezüst Érdemkeresztjével kitüntetett, Aranytollas újságíró, lapunk örökös főmunkatársa. **Farkas Kálmán** kezéből 2004. augusztus 8-án esett ki örökre a toll.

A hónap hírei • A hónap hírei

*Farkas Flórián:
Az uniós csatlakozás vesztesei vagyunk!*

„A cigányság olyan nyomorban él, mint korábban soha

Farkas Flórián az elmúlt hónapban több napi lapban is azt nyilatkozta, hogy a Gyurcsány-kormány alatt a cigányság olyan nyomorban él, mint korábban soha.

„Az ország gazdaságpolitikai helyzete a lakosság egészét negatívan érinti – mondja a Lungo Drom elnöke. – Az áram, a gáz, a vízdíjak, az illetékdíjak és a mindennapos megélhetéssel kapcsolatos szükségletek árának emelése azonban a cigányságot sokkal

hátrányosabban érinti, hiszen köztudott: a szegények közül is a legszegényebbek a cigányok. A munkanélküliségi ráta Magyarországon 6,5 százalék körüli, de ez a szám nem azonos a hazai cigányok munkanélküliségi rátájával. Nálunk előfordul kilencven, de vannak települések, mint például Tiszabő és Tiszabura, ahol száz százalékos a munkanélküliség. Az új munkaügyi miniszter, **Csikmár Gábor** a múlt év végén azt nyilatkozta: a tavalyi kerethez ké-

Farkas Flórián szerint a hazai cigányság jelenleg úgy él, mint a rendszerváltás előtti időszakban. – Vitathatatlan, hogy a cigányság az egyik legnagyobb áldozata a rendszerváltásnak, és úgy néz ki a jelenlegi intézkedésekből és költségvetési tételéből, hogy az uniós csatlakozásnak is ők lesznek a magyarországi vesztesei – véli a Lungo Drom elnöke, a Fidesz parlamenti képviselője.

pest egymilliárddal többet fordít a kormány a közhasznú foglalkoztatásra. Idén január elején adott nyilatkozatából az derül ki, hogy kevesebb jut erre a célra. A saját tárcájánál alig 3, 1 milliárd van a közhasznú munka támogatására, de ha a területfejlesztési pénzeket is hozzávesszük, akkor is csak szűk négy milliárdos kerettel számolhatunk idén. Ez több mint hatmilliárdos csökkenés tavalyhoz képest. A közhasznú munka támogatási keretének drasztikus megkurtítása nem csak a cigányságot, de az egyre szegényedő nem cigány lakosságot is erősen sújtja. Más kérdés, hogy a közhasznú munka nem megoldás a foglalkoztatási problémákra, ezt a nemzetközi szakirodalom is csak mint a krízishelyzetekben használatos eszközt ismeri el. Tulajdonképpen az adófizetők pénzéből az erre költött milliárdokat mintha egy lyukas zsákba öntenénk. A közmunka a segélyezés burkolt formája. Nem átmeneti segélyre, hanem tartós, emberhez méltó munkahe-

lyekre van szükség, mind a leszakadó, mind pedig a nem cigány rétegek további súlyyodásának megállításához. Ez a foglalkoztatási forma konzerválja a szegénységet, és inkább árt az integráció ügyének, mint használ. Valódi, tisztes foglalkoztatási programokra lenne szükség, képzési, átképzési lehetőségekkel, a hosszú távú tervezés jegyében – fogalmazott Farkas Flórián.

– A jelenlegi oktatáspolitikai is hátrányosan érinti a roma társadalmat, folytatta, hiszen ma elitképzés folyik Magyarországon. Talán sokan emlékeznek **Orbán Viktor** 2001-ben tett kijelentésére, miszerint egyetlen felsőoktatási intézményben tanuló cigány fiatal sem maradhat ki anyagi okok miatt az oktatásból. Ez így is volt. A 2002-es kormányváltás után stratégiai szövetséget ajánlottam **Teleki László** államtitkár úrnak és az esélyegyenlőségi minisztériumnak, hogy készítsünk közösen egy olyan programot, melynek elindítása

„A jelenlegi oktatáspolitikai hátrányosan érinti a roma társadalmat.”

Fotó: Nyári Gyula

esetén a magyarországi cigányság is képes az uniós csatlakozás előnyeit élvezni. Nem voltak fogadókészek, így a mai

napig sincs a kormánynak erre vonatkozó programja.

„A cigányság diszkriminációja nő – folytatta az elnök-, az

erről szóló felmérést éppen az MSZP közeli Népszabadság hozta nyilvánosságra, ennek ellenére az amúgy is szűkös antidiszkriminációs keret 250 millióról 140 millióra csökkent. A cigányságot érintő kiadásokban idén 50, illetve 100 százalékos forráscsökkenés valósul meg. A cigányság élethelyzetének javítására semmit se szánnak, a cigány koordinációs keret – ami eddig volt – idén nulla forint, s a cigánytelepek felszámolására sincs keret. Nyolcszázmillió forintot tervezett a kormány a lakhatási feltételeket biztosító telepek karbantartására. Mire elég ez?”

Mi a megoldás? „Kell egy egyértelmű, határozott, a társadalom egésze számára világos kormányzati politikai döntés, ami megfelelően kezelné azt a cigányügyet, amely ma a társadalom egyik legnagyobb belpolitikai, jogi kérdése. Kell egy határozat, hozzá kell rendelni a feltételt, az eszközt és meg kell jelölni, ki ennek a felelőse. Ha vannak sikerek, akkor a felelőst meg kell dicsérni, ha nincs, akkor számon kell kérni, le kell váltani. Szükség van a társadalmi kont-

rollra is. Jelenleg nincs felelős, nincs elképzelés és nincs hozzárendelt eszköz sem.

Több cigány származású képviselőre van szükség európai szinten is. Ez is ékesen jelzi a szocialista kormányzat cigányügyhöz való hozzáállását. Szinte udvaroltunk az MSZP-nek, hogy **Kócsé Angelát** esélyes helyen jelöljék az európai parlamenti listán. Ígérték is, végül megalázó helyre akarták tenni, amit ő nem fogadott el. Egyébként egy kiváló, jó képességű, felkészült, több nyelven beszélő cigány hölgyről beszélünk. **Járóka Livia** viszont az Európai Unióban nem csak a Lungo Drom, illetve a Fidesz cigánypolitikai programját, hanem az európai cigányság egészének az ügyét is képviseli. Itthon is több cigány származású országgyűlési képviselőre van szükség, és ha azt a parlamenti képviselői létszámot a szocialista párt is biztosítani fogja, mint amit a Fidesz, akkor gratulálni fogok.”

**Összeállította:
Paksi Éva**

Képzésekre, átképzésekre van szükség.

Fotó: LD archívum

Spanyolország

A PEA (Pályázat Előkészítő Alap) egyik nyerteseként 2004. november 29-től december 3-ig spanyolországi tanulmányúton vehettem részt. Spanyolországban belül a gyönyörű Andalúziában, annak is két ismert nagyvárosában, Sevilleben és Granadában ismerkedtünk a spanyol cigányok helyzetével. A tanulmányutat szervező Ramboll Konzorciumnak, a Regionális Fejlesztés Operatív Program és Interreg Községi Kezdeményezés Irányító Hatóságának (ROP IH) és spanyolországi kísérőnknek, Carolina Fernandeznek, az FSGG munkatársának köszönhetően többek között megismerkedhettünk a legnagyobb spanyol cigány szervezettel a Fundación Secretariado General Gitanoval (FSGG), annak tevékenységével, projekteivel, az Anakarendo cigány szervezet szociális témájú programjaival, melyeket a helyi közösség fejlesztése érdekében dolgoztak ki a romák munkaerő-piaci, lakhatási és szociális helyzetének javítása érdekében.

Egy kis történelem

1425-ből származik az első írásos dokumentum arról, hogy romák érkeztek Spanyolországba. Katalónián keresztül érkeztek Andalúziába, a vándorlás 30 évig tartott. Akkor jó körülmények között éltek, minden

spanyol egyenrangú volt. Aztán történik valami és megkülönböztetik őket, nyelvüket betiltják, hagyományos cigány ruhájukat nem hordhatják. Ennek a következménye, hogy ma Spanyolországban egyáltalán nem beszélnek a cigány nyelvet. Hagyományos mes-

terségeik folytatását is megtiltják, s bár hagyományait próbálják életben tartani, a tiltás miatt lassan asszimilálódtak. Ma több cigány szervezet azt képviseli, hogy a többségi társadalomnak kárpótolnia kellene őket, hiszen elvették a kultúrájukat, a nyelvüket.

1972 (!)-ben volt az utolsó cigányellenes törvény. A polgárország bármikor igazoltathatott egy cigány embert és kérhette tőle a rajta lévő ruha számláját. Ha nem volt, akkor feltételezték, hogy lopta a ruhát, és megbüntették.

A jelen

Annak ellenére, hogy a cigányság a legjelentősebb etnikai kisebbség Spanyolországban, és hogy majdnem hat évszázados múltat tekinthetnek vissza, a szociális integráció nem volt könnyű a számukra. Ez alatt az idő alatt sok roma találta meg a helyét a társadalomban, kielégítő életszínvonalat elérve, teljes körű állampolgárrá válva. Különösen jelentős az utóbbi pár évtized alatt elért haladás. Ennek ellenére a roma közösség mind szociálisan, mind gazdaságilag továbbra is a legkitagadottabb Spanyolországban.

A spanyol roma közösség kb. 600 000 főt számlál. (Spanyolország lakosainak száma: 42 millió.) A spanyol romák közel 45%-a Andalúziában él, míg a többiek a nagyobb városközpontokban.

Üdvözlét Sevilleből

Andalúziában a spanyolországi cigányok 45%-a él.

Pár évvel ezelőtt a roma közösségekben is jelentős változások következtek be: különböző stratégiákat dolgoztak ki a roma kultúra megőrzésére, az öregek és a nők szerepének felülvizsgálására, kiemelt hangsúlyt kapott az oktatás és a munka értéke. Az életkörülményekben beálló változásoknak köszönhetően változott a közösség tagjainak egymáshoz való viszonya is. Az iskolázott, művelt roma fiatalok jelentősen hozzájárulnak a többségi társadalomban meglévő előítéletek enyhítéséhez.

A spanyol romák születési rátája magasabb, élettartama alacsonyabb a spanyol társadalom többi részétől. Mindezek eredményeként egy nagyon fiatal közösségről van szó, melynek a 40%-a 16 év alatti.

A roma civil szervezetek, egyesületek bár jelen vannak a spanyol közéletben, de többségük képtelen befolyásolni azokat az intézkedéseket, amelyek létfontosságúak lennének a közösség számára. A már fentebb említett FSGG a legjelentősebb spanyol cigány

szervezet és a megyei illetőségű Anakarendo is szép eredményeket tudhat maga mögött annak ellenére, hogy nagyon nehéz körülmények között dolgoznak.

1988-ban indult a Roma Fejlesztési Program, melynek célja az esélyegyenlőség megvalósítása, valamint integrációs terv elkészítése a romák életminőségének javítása érdekében. A programot a Munkügyi és Szociális Ügyek Minisztériuma felügyeli, a romák intézményi részvételét pedig a Roma Fejlesztési Program Konzultációs Bizottsága, melyek a roma szervezetek és a Minisztérium képviselőiből állnak.

Az Európai Alapok közvetve vagy közvetlenül már sokban hozzájárultak a roma közösség jólétéhez. Különösen az Európai Szociális Alapon keresztül valósulnak meg olyan programok, melyek közvetlenül szolgálják a roma közösség javát. A Fundación Secretariado General Gitano (FSGG) az a cigány szervezet Spanyolországban, amely a roma lakosságra irányuló programok menedzselésére jogosult.

A Fundación Secretariado General Gitano egy non-profit szervezet, amely Spanyolország és Európa szerte nyújt szolgáltatásokat a roma közösségeknek. A hatvanas években kezdte a működését, noha hivatalosan csak 1982-ben vált civil szervezetté, majd 2001-ben alapítvánnyá. A Szervezet küldetése a roma közösség fejlesztése a kulturális identitás figyelembevételével. A küldetés keretében lehetőséget biztosítanak az egyenlő szintű jogokhoz, szolgáltatásokhoz és szociális eszközökhöz való hozzáféréshez.

Céljai eléréséhez a szervezet kétféle tevékenységet végez. Az egyik csak a romákra szabott szolgáltatások az élet színvonaluk fejlesztése érdekében. Ezek a Szociális Intervenciós Programok, melyek

integráltan valósulnak meg és évente több mint 60 ezer embert érintenek. A másik proaktív kezdeményezés fókuszában a roma közösséggel. Az ezen a területen végzett munka további szereplőket von be: szociális és politikai szervezeteket, a médiát, a közvéleményt. Ezek a tevékenységek közel 80 ezer embert érintenek.

Az alapítvány alapelvei többek között az interkulturális megközelítés, romák és nem romák minden szinten, a tevékenységek integrált megközelítése, az erőforrások szinergiája, partnerség: 70 együttműködési megállapodásuk van közhivatalokkal, országos, regionális és helyi szinten, és egy több mint 40 egyesületből álló hálózat, amelyek szintén a roma közösség fejlődéséért küdenek.

Az Alapítványt a Kuratórium irányítja, ami az irányító, képviselő és adminisztratív szerv is egyben. 14 emberből áll, ebből 7 roma, 3 a közigazgatásban dolgozik különböző területi szinteken, négy fő pedig egyéb fontos területeket képvisel: egyetem,

A FSGG munkatársai.

média, egyház és a bankszektor. Az Alapítvány jelenleg 475 állandó taggal dolgozik, ami időről időre nő, mert a munkaügyi központok támogatását igénybe véve több közhasznú munkást is tudnak alkalmazni. Az FSGG-nek 56 központja van Spanyolországban, ahol helyi irodák és állandó munkacsoportok végzik tevékenységüket. Ezen kívül 67 településen közvetlen

tevékenységeket valósít meg a helyi önkormányzatokkal és roma szervezetekkel.

**Az FSGG
tevékenységei
(a teljesség igénye
nélkül)**

Az Alapítvány azért küzd, hogy emelje a roma közösség oktatási szintjét és ezáltal szociális fejlődésüket erősítse. A továbbképzés és

foglalkoztatás terén az FSGG specializált képzést nyújt a romák munkaerő-piacra jutását szem előtt tartva. Ebbe a körbe tartoznak az Európai Szociális Alapok, az ACCEDER Program (harc a diszkrimináció ellen), műhely iskolák, képzések. A fiatalok számára életre hívtak egy Információs és Szolgálati Hálózatot, mely 7 központtal és differenciált tevékenységgel működik. (Műhelyek,

képzések, interkulturális találkozások, vitafórumok, sporttevékenységek.)

Kiemelt szerepet kap tevékenységükben a kommunikáció és az imázs. Kampanyokat folytatnak a roma közösségről kialakult kép javításáért, a sztereotípiák megszűnéséért, a képzés és információhoz jutás érdekében. Mindezt a médiakapcsolatokkal, az újságíróknak nyújtott segítséggel, a híradások figyelésével és a roma magazinok, a Gitanos (Cigányok) és a Pensamiento y Cultura (Roma Gondolat és Kultúra) valamint a weblapuk terjesztésével igyekeznek elérni.

Nagyon jelentős az FSGG dokumentációs központja, mely a legteljesebb dokumentációval rendelkezik a spanyol romákkal kapcsolatban: monográfiák, audiovizuális anyagok, magazinok és sajtóarchívumok segítik a kutatók munkáját. Ezen kívül az FSGG is több olyan kiadványt szerkeszt, amely elősegíti az integrációt és a kutatásokat

A roma civil szervezetek önszerveződő tevékenységét különböző képzésekkel, tréningekkel segítik.

– folytatjuk –

Flamenco táncosok egy hagyományos barlangházban.

**Fotók:
Baranyi Brigitta**

Elkezdődik a Roma Évtized Program

2005. 02. 01. kedd – Szerdán Szófiában ünnepélyes megnyitóval hivatalosan is elkezdődik a Roma Integráció Évtizede Program. A ceremónián az érintett államok legmagasabb szintű vezetői mellett a program finanszírozói: a Világbank, a Nyílt Társadalmi Intézet (OSI), valamint az Európai Unió Bizottság képviseltetik magukat és hitelesítik aláírásukkal azt a szándékukat, mely szerint hathatós lépéseket tesznek a jövőben a romák társadalmi és gazdasági hátrányainak megszüntetése érdekében.

Magyarországot **Gyurcsány Ferenc** miniszterelnök, **Göncz Kinga** az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi miniszter, **Teleki László** az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi minisztérium politikai államtitkára, **Daróczi Gábor**, az Oktatási Minisztérium hátrányos helyzetű és a roma gyerekek integrációjáért felelős miniszteri biztosa, a Miniszterelnöki Hivatal egyik politikai államtitkára és egy roma civil delegáció képviseli.

A négy prioritás – egészségügy, oktatás, foglalkoztatás és lakhatás – köré csoportosuló nemzeti cselekvési tervek finanszírozása az egyes országok költségvetéseire épül, amelyet a Világbank valamint az OSI egészít ki újabb forrásokkal.

A kormányzóvivő közölte: a nemzeti cselekvési tervet nyáron fogadhatja el a Parlament, miután nyílt társadalmi vitában egyeztettek azt roma civil szervezetekkel.

Batiz András súlyos problémának tartja, hogy „Magyarországon ötvenszer kisebb az esély arra, hogy egy roma diák diplomához jusson, és tíz évvel kevesebb a romák várható átlagéletkora. Sok feladat van, ugyanakkor idén a tavalyinál egy milliárd forinttal több jut a roma ügyekre.

Az „Évtized Program” Magyarországnak a cselekvési tervek megvalósítása mellett egy fontos feladatot is jelent azáltal, hogy a Roma Oktatási Alap operatív irányító tevékenysége magyar székhelyű lesz, így hazánk éves szinten 43 millió dollárt ítélt oda a résztvevő országok oktatásfejlesztési prog-

ramjaira. Az Alap Magyarországra kerülését azért is üdvözli a kormányzóvivő, mert a kiemelt fejlesztésre váró területek közül is a legfontosabbnak tekinthető szerinte az oktatás romákra vonatkozó reformja. Elmondta: „itt a legégetőbbek a problémák, a homogén cigányosztályoktól kezdve az indokolatlanul enyhe fokban fogyatékosnak minősített gyerekekkel bezárólag. Hihetetlennek tartom, hogy míg az Európai Unió országokban a 14 év alatti gyerekek 2–2,5%-a minősül fogyatékosnak, addig Magyarországon a gyerekek 5,3%-át nyilváníti fogyatékosnak a rendszer. Azt pedig egyáltalán nem tartom valószínűnek, amelyet egy 1998-ban végzett vizsgálatban olvastam, miszerint Borsod megyében az eltérő tantervű iskolába járó gyerekek több mint 94%-a roma. Nem a vizsgálat hitelességét vonom kétségbe, hanem a tény. Erre persze indult program, amely bebizonyította, hogy rengeteg roma gyerek nem fogyatékos, őket vissza is helyezték általános tantervű osztályokba.”

A romák teljes körű társadalmi és gazdasági integrálása azonban minden erőfeszítés ellenére lassú folyamat. „Ebben az ügyben egyszerre nem lehet minden problémát orvosolni, annyi a tennivaló. Az azonban fontos, hogy tavaly 10 milliárd forintot költöttek a roma foglalkoztatás javításra, valamint a kormány 2004-ben elfogadott egy komplex csomagot, amely kiterjed azokra a területekre, amelyről a Roma Évtized program is szól. A 2005-ös költségvetésben jelenik meg

először a telepeken élő romák integrálását elősegítő intézkedésekre elkülönített nyolcszázmillió forint” – sorolta a teendőket a kormányzóvivő.

Az Évtized programmal kapcsolatban Batiz András azt is fontosnak tartotta, hogy összehangolt tájékoztatást kapjon a többségi társadalom. A magyar kormány már a programot megelőzően hatékony kommunikációba fogott, az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi minisztérium szervezte „Összetartó Társadalomért” kampány keretei között. Ezzel kapcsolatban a kormányzóvivő elmondta: „az első lépcsőn már túl vagyunk, többségében uniós pénzeket felhasználva, televízióban és plakátokon megjelenő társadalmi célú hirdetések hívták fel arra a figyelmet, hogy milyen nagyok a romák és nem romák esélyei közötti különbségek. A következő lépésben a kampány már a megoldási javaslat felé kanyarodik, majd oktatási programok indulnak kísérleti jelleggel. Ezek egymásra épülnek, és egymást erősítik. A Roma Évtized célkitűzései pedig egybeesnek a kormány, romák integrációját elősegítő elképzeléseivel.”

Batiz András hozzátette: „a program legfontosabb célja a plusz pénzek bevonása mellett a tervek megvalósítása. A Roma Integráció Évtizede Program közösen átgondolt lehetőségei adnak esélyt arra, hogy olyan megoldások is kimunkálásra kerüljenek, amelyekre az egyes országok egyébként nem gondoltak. A nyolc országban legalább 5 millió roma életmi-

nőségén, esélyein kell javítani, hogy a kirekesztettségéből a többségi társadalom hathatós segítségével törhessenek ki.”

Papp Nóra – Roma Sajtóközpont

A Roma Integráció Évtizede Program a „Romák a bővülő Európában. A Jövő kihatai” című 2003. júniusában lezajlott konferencia eredménye, amelynek vendéglátója a magyar kormány volt. A program 2005–2015 között zajlik majd, melynek folyamán a résztvevő országok (Csehország, Szlovákia, Románia, Bulgária, Szerbia-Montenegró, Horvátország, Macedónia, Magyarország) saját gazdasági, szociálpolitikai terveikkel valósítják meg integrációs politikájukat a romák társadalmi és gazdasági helyzetének javítása érdekében. A Roma Integráció Évtizede Program a nemzeti romastratégiák összehangolását, közös alakítását, akciótervek kidolgozását és folyamatos ellenőrzését, a romaügynek való nagyobb figyelem szentelését jelenti. A program négy fő területre koncentrál majd, melyek az oktatás, foglalkoztatás, lakhatás és egészségügy. Továbbá a program középpontjában állnak még a szegénység, diszkrimináció, valamint a nemek közötti társadalmi egyenlőség cselekvési területek.

A 12 pont megalapozottságát a történelem igazolta...

– az 1848-as forradalom évfordulójára emlékezünk –

Március 15-e jelentőségét sokan, sokszor és sokféle képpen ismeretlik. Már iskolás ünnepeink óta évről-évre koptatjuk e nagyszerű események ragyogását. „A múlt feltárásához olykor nagyobb bátorság kell, mint a jövő tervezéséhez” – mondta egyszer valaki. Mivel a márciusi események középpontjában állt a tizenkét pont, némi bátorsággal tekintsük át, mit mond ma nekünk 157 évvel az események után

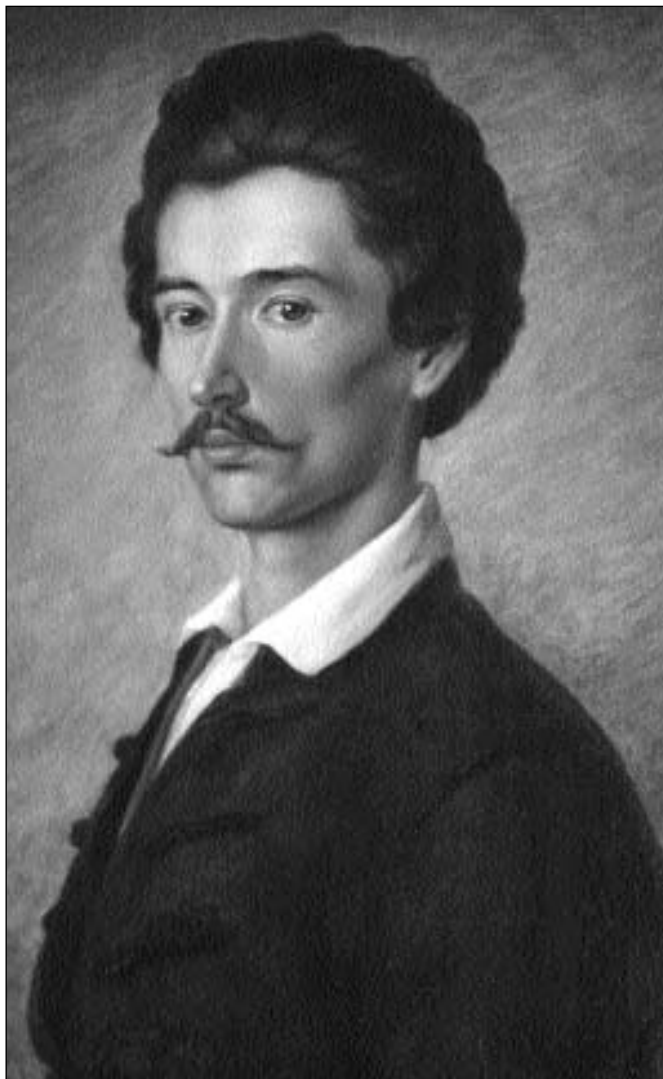
Mit kíván
a Magyar Nemzet?
(ez a 12 pont címe.)

1. Kívánjuk a sajtó szabadságát, cenzúra eltörlését!

(Állítom, ma Magyarországon sajtószabadság van. Mindenki írhat, amit akar, olykor a jó ízlés határait is túllépve, közérdekklődésre számot nem tartó személyeskedéseket, hatalmi érdeksatározásokat. A sajtó, a média politikai szerepe jelentősen fejlődött. Az 1848-as ifjúkori követelések felnőtt akarattá terebélyesedtek. Ilyen férfikort akartak? Ma azt követelhetnénk, egyenlő hozzájárulást a nyilvános publikációkhoz! Hírközlést, ne sárdobálást!)

2. Felelős Minisztériumot Buda-Pesten.

(Ma több is van, változó nevekkkel, 4 évenként változó po-

Petőfi Sándor

litikai akarattal. Kérdés, hogy mindegyik, mindig felelős-e a közérdeklődésének? Ma azt követelhetnénk, hogy legyen minden minisztérium számonkérhetően felelős a nemzet boldogulásáért: külön-külön minden egyes állampolgár, de különösen a kisebbségi sorban élők jólétéért, biztonságáért. Több szolgálatot, kevesebb önigazoló bürokráciát és semmi személyes önérdék!

3. Évenkénti Országgyűlést Pesten.

(Ez is túlhaladott óhaj. Van szabadon választott Parlamentünk. Hetente, háromhetente ülésezik is. Az erről szóló viták öncélúak. A ma követelése az lehetne: a Parlament mindennel foglalkozzon ami közérdek, és csak azzal! A nemzet, a polgárok, a honfitársak pedig ne fogadják el kommentár nélkül

az ott hozott döntéseket, ha azzal nem értenek egyet.)

4. Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.

(Ez is majdnem megvalósult. Ma mondhatnánk, hogy egyenlők között ne legyenek egyenlőbbek!)

5. Nemzeti őrsereget.

(Mindig is voltak magyar és roma katonáink, vérezték is eleget, de a külsőségek ellenére nem volt nemzeti hadseregünk. Ma nemzeti a hadsereg és már nincs vita annak hivatásos vagy sorköteles jellegéről. Ma követelhetnénk: korszerűbbet, hatékonyabbat és még több cigányszármazású hivatásos katonát, akadálymentes érvényesüléssel!)

6. Közös teherviselést, képviselést egyenlőség alapján.

(1848 áprilisában a választások adatai így alakultak: a Pesten évenként tartandó Országgyűlés képviselőinek megválasztására az addig választásra jogosultakon kívül, minden 20 éven felüli férfi választójogot nyert, aki nem állt büntetőeljárás, gyámi, gazdai hatalom alatt, törvényesen bevett vallásfelekezethez tartozott, bizonyos vagyoni követelményeknek (300 forint értékű ingatlan, illetve negyed úrbéri telek, stb.) megfelelt, vagy – jövedelemre való tekintet nélkül – értelmiségi volt. A választhatóságot 24 éves korhoz és magyar nyelv ismeretéhez kötötték. Bár a lakosság – már-már a férfi lakosság – nagy többsége választójog nélkül maradt, történeti statisztikai számítások szerint az addigi

mintegy 1,6–1,7% helyett így is 7–9%-ra emelkedett a választásra jogosultak számaránya. Az országban 377 választókerületet szerveztek. Ebből 18 jutott Horvátországra, 17 Katonai Határőrvidekre, 69 helyet szabadon hagytak Erdély számára, amelynek Magyarországgal való egyesítéséről külön törvénycikk intézkedett. – A 2002-es választás adatait, törvényeit is ismerjük, de nem vállalkozom annak kommentálására. A teherviselés: van adó, szigorúbb, mint Európában bárhol. Ma követelhetnénk: a közteherviselés pénzeit csak a közjavára fordítsák és lehetőleg nagyon hatékonyan, nagyon igazságosan!)

7. Urbéri viszonyok megszűntetése.

(Történelmi kategória ez ma már. De követelhetnénk a lelki, szellemi, fizikai árucserékapszolás urbéri viszonyainak megszüntetését...)

8. Esküdtszék.

(A magyar jogrend nem, de az angolszász ismeri ezt a fogalmat. Robert Frost azt mondta „Az esküdtszék 12 emberből áll, akiket azért választottak, hogy eldöntsék kinek az ügyvédje jobb.” Azonban a jogi döntések társadalmi kontrollja ma is szükséges. Nagyon elméleti és szabad értelmezésben az Alkotmánybíróság normatívái e célt szolgálják.)

9. Nemzeti Bank.

(Van. Működik. Közéletünk túlságosan is pénzcentrikus. Kívánhatjuk: A Nemzeti Bank őrködjön a nemzet pénzpolitikáján a nemzet érdekében, és csak a nemzet érdekében!)

10. A katonaság esküdjék meg az Alkotmányra, a magyar katonákat ne vigyék külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk.

(Megvalósult ez? Az osztrák, német, szovjet csapatok el-

hagyták hazánkat. 1541-1989 között mindössze az 1848-49-es szabadságharc alatt volt igazi nemzeti őrőségünk. – Ha megfogalmaznánk most valami követelést, a politikába ártanám magam... Nem teszem!)

11. A politikai státuszfogyók szabadon bocsátassanak.

(Nem olyan régen valósult ez meg. Még nyitottak a sebek. Gondoljunk 1944-re, az 50-es évekre, gondoljunk az 56-os fiatalokra, 48 folytatóra... 14 éve követelés lehet: soha többé!)

12. Unió, vagyis Erdélynek Magyarországgal egyesítése.

(Ugye, nem kívánja senki, hogy ezt a kérdést ma aktualizáljam? De mégis! Kossuth egy Duna-konföderációban, laza államszövetségben gondolkodott. Az Osztrák-Magyar Monarchia gazdasági előnyeit több nemzetű, nemzetiségű alakzatában nem tagadhatjuk. Ma Európai Unióról beszélünk.

Másrésről gondoljunk a státusztörvény kiváltotta kicsinyes viszálykodásra, és a cigányság máig megoldatlan, húsbavágó problémáira...)

A poros, túlhaladott követelések helyére tehetnénk a nemzet felemelkedését szolgáló oktatás, egészségügy, foglalkoztatás, és a kisebbségi jogok jobbításának elvárásait. A 12 pont liberális, szabadságlvú politikai fogalmazvány. A történelem igazolta megalapozottságát. A ma 12 pontjában helyet kaphatna: szabadságot és ne szabadosságot, egyenlőséget a teljesítmény alapján, testvériséget, de legalább barátságosságot, szolidaritást a humánus parancsa szerint, a konszenzusra törekvés jeleivel... És végül elevenítsük fel a röpirat utolsó sorát: „Legyen béke, szabadság és egyetértés!” Legyen!

szécsimagda

A Landerer nyomdából megmaradt gép, amivel a 12 pontot nyomtatták.
Fotók: Nyári Gyula

Szécsi Magda

„Azt mondták súlyos társadalmi veszély vagyok...”

Szeretek mindenhová pontosan érkezni, de van, hogy a pontosnál is pontosabb vagyok, mint december 7-én is, amikor két órával előbb mentem ki a Nyugati pályaudvarra, a délben induló vonathoz, ami Kisújszállásra vitt volna egy író-olvasó találkozóra, és el is visz, csak előtte nevettek egy nagyot magamon, hogy szemüveg nélkül néztem meg otthon az órát, és most ott állok elképedve azon, hogy nevetek, de olyan hangosan és szívből a magam hülyeségén, hogy többen nevetni kezdenek velem. Zeng a pályaudvar a röhögéstől, és arra gondolok, hogy talán igaza volt 35 évvel ezelőtt mamikának az intézetben, amikor azt mondta, hogy van bennem valami nem normális, ami megbontja az élet rendjét. Akkor én vállat vontam pimaszul, mert 11 évesen is tudtam, hogy az élet rendje maga a rend káosza, és én csak teszem a dolgom, ami lehet, hogy nem normális azoknak, akik soha nem merik szabadon megélni önmagukat. Na jó, a szexben 5 éves maradtam, de ez egy másik történet, majd egyszer elmesélem, most fontosabb az a fogatlan, 26 éves cigány nő, az Ica, aki a nagy nevelés közben oda lépett hozzám a nyugatiban, és azt mondta, adjak neki 3200 forintot.

– És mit adsz cserébe? – kérdeztem döbbenet a pontosan megjelölt összeg hallatán.

– Mit tudnék adni, ha én kérek tőled, és nem te kérsz tőlem... – válaszolta logikusan és barna arcán megjelentek a lázadás lázrózsái, amitől ki-mondottan megszépült nyüz-zott, fáradt arca.

– Mondd el az életed, és megkapod a lóvét – bölintottam.

– 5000 forint - nézett kigyuladt szemmel az arcomba, ami

elárulta, hogy nem szokott kéregetni.

– Egy frászt! Szerintem többet ér az életed története! – mondtam.

– Többet adsz? – kérdezte reménykedve.

– Nem! Én utálok szórni a pénzemet, mert keményen megdolgozom érte, de megkapod a 3200 Ft-ot, hiszen az életedet úgy sem tudnám megfizetni, annyi pénz nincs még a CIB bankban sem...

– Jó – egyezett bele gyorsan, és leültünk egy padra a 11-es vágány mellé.

– De nem vagy zsaru, vagy ilyesmi? – kérdezte, amin nevetnem kellett, mert még soha nem néztek zsarunak, igaz írónak sem. Csak jól lakott háztartásbelinek, akiről azt gondolták, hogy legnagyobb gondja és élvezete, hogy hol jut olcsóbban répához vagy káposztához a piacon. Ica velem nevetett a kérdésén.

– Magamtól mondjam, vagy kérdezel?

– Is-is. – válaszoltam és bekapcsoltam a magnót.

– Hívjál Icának, de nem így hívnak. Ez anyám neve, de Pesten mindenkinek azt mondom, hogy Ica vagyok.

– Miért?

– Mert nem szeretem anyámat...

– Értem. És ami rossz történik veled, így nem is veled, hanem anyáddal történik, aki szerinted meg is érdemelné, igaz?

– Valahogy így... De honnan tudod?

– Pesten laksz?

– Akasztón születtem és sok helyen laktam. Most nem lakok sehol. Egy hete jöttem ki a pszichiátriáról. Az utcáról vittek be... Elvették a gyerekeimet és elment az eszem, azt mondták üveggel mentem neki a rendőröknek. Nem emlékszem semmire... De megverték, csak nem hiszi el nekem senki és a kórházban azt mondta az orvos, hogy közveszélyes és súlyos társadalmi veszély vagyok.

– Szerinted mit jelent társadalmi veszélynek lenni?

– Hát, hogy cigány vagyok, szegény vagyok és elvették a gyerekeimet, mert bolondnak tartanak.

– Miért?

– Miért vagyok cigány?

– Miért vették el a gyerekeidet?

– Mert bolond vagyok...

– Miért vagy bolond?

– Hát nem azért, mert cigány vagyok...

– Nem válaszoltál! Miért vették el a gyerekeidet?

– Mert szerettem őket... Nem volt mit enni és azt akartam, hogy ne szenvedjenek ebben az életben és... és... megakartam ölni őket és magamat is... Szeretettől... Nem vagyok én gyilkos, ők azok, mert nem hagynak élni... Nem tudtam fizetni a rezsit. Nem volt munkám. De nem is lesz, mert így hogy legyen? Elment a lakás, elment minden... A gyerekek intézetben vannak, be se engednek hozzájuk, hogy megnézzem őket.

– Hol a férjed? Hol a családod?

– A férjem? Nincs nekem férjem, nincs családom. Intézetben voltam Soponyán meg Egerben. Volt egy élettársam a Csaba. Attól vannak a gyerekek. Ő meg börtönben van rablásért, már két éve, de a börtön előtt eladott egy embernek, az meg ki tett az útra kurvának. Ott rúgták ki a fogaimat is, mert nem voltam mindenre hajlandó. Márciusban elszőktem tőle a gyerekekkel. És feljöttem Pestre attól az embertől. Nem bírtam azt az életet. De semmilyen életet nem bírok már.

– Anyaotthonba is mehetnél volna a gyerekekkel, nem?

– Eszembe se jutott. Csak ültünk az utcán és vártam, hogy valaki segítsen, vagy mondja meg, hogy mit csináljak. De nem mondott senki semmit. Én nem tudom mit kell csinálni és olyan éhesek voltak a gyer-

rekek... Meg mondták, hogy soha nem adják vissza őket, és van ebbe valami igazság, mert én csak a halált adhatnám nekik, hát semmim nincs, éhen halnának velem. Soha nem tudtam, hogy mit kell csinálnom, hogy nekünk is jó legyen az élet, mint másoknak. Dolgoztam egyszer hivatali kézbesítőként még régen. Ott megmondták, hogy mit csináljak, hova menjek és én csináltam, mentem, aztán azt mondták ne jöjjenek többet és én nem mentem többet, pedig ott maradt a fizetésem és akkor se tudtam, hogy mi legyen, kérjem el

tőlük, vagy ne kérjem, és nem csináltam semmit csak vártam, hogy legyen valami. És akkor a Csaba segített, de mindig megvert, de ez nem volt baj, mert ő mindig tudta, hogy mit kell csinálnom. Most hozzá akarok elmenni a börtönbe, hogy mit csináljak, mi legyen, de nincs pénzem... Két napja itt vagyok, de nem mertem senkitől kérni csak tőled, ahogy neveltél... Hát az miatt. Adsz nekem pénzt?

– *Persze, hogy adok, megígértem* – mondtam és odaadtam neki a vágyott ötezetet, amitől felcsillant a szeme, de a

hajléktalanszállók címét nem fogadta el. Köszönt és elfutott. Én meg Kisújszállásig az Icákon gondolkodtam, akikből sok van, és egyre többen lesznek, mert nincs, aki önmaguk megismerésére és az életre nevelje őket ebben a farkastörvényeket követő világban, ahol a politikusok bár sűrűn használják azt, hogy „mi”, mert ennek a névmásnak összefogó és teremtő íze, ereje van, de a végén mindig kiderül, hogy nem szociálisláló születik belőle, hogy a „mi” nem az elsetteket jelenti, csak őket magukat, a „jobb köröket” az

„ügyeseket”, a „rokonokat”, az egész újgazdag bagázst, a haute-volée-t, a felső tízezret. Az Icák meg ülnek a földön, a halálba akarják átmenteni a gyerekeiket az éhezés elől, és tele van velük az elmeosztály, meg az utak széle a húspiac sávján, ahol kirúgható a foguk, megnyomorítható az életük, és fogalmuk sincs, hogy miért történik, és hogy mit tegyenek, hogy ne ez történjen velük... Érdemes lenne kimondani végre, hogy ebben az országban kik veszélyesek ma a társadalomra: az Icák, vagy a politikusok?

OTTHONTEREMTÉS

Fészekrakóknak

Bővülő szocpol, megszűnő áfakedvezmény

Múlt számunkban tájékoztattuk olvasóinkat a februárban megkezdődött Fészekrakó program néhány fontosabb eleméről. A következőkben folytatnánk az információnyújtást a szociálpolitikai (következőkben: szocpol.) kedvezmény igénybevételének lehetőségeiről. Harmincöt év felett a félszocpol. nem jár mindenkinek.

Bizonyos esetekben jár, bizonyos esetekben nem a félszocpol. A félszocpolt. csak 35 éves korig vehetik igénybe, ha használt lakást vásárolnak. Ha valaki nem közalkalmazott, s még nem töltötte be a 35. évét, akkor a félszocpol. ugyan jár neki, de állami kezességvállalás már nem.

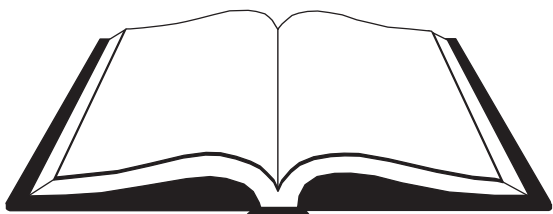
A bővös 35 éves korhatár felett azonban már bonyo-

lódik a dolog. Alapesetben a félszocpol. annak jár, akinek 3 vagy több gyereke van, 2001. augusztus elseje előtt tulajdonosa volt egy lakásnak, amit értékesít, s legalább egy szobával nagyobbra cserél. További feltétel, hogy az eladott lakásnak teljes vételárát az újonnan vásárolt lakás vásárlására kell fordítani.

Korszerűsítés és felújítás esetében nem jár a félszocpol. Jár viszont 35 év felett bővítés esetén, bár meg kell különböztetni két esetet. Az egyik, ha valaki a lakás földszinti alapterületét bővíti legalább egy szobával (min. 12 m²), akkor már egy gyermek esetén is jogosult a félszocpolra. A másik, ha valaki a tetőterét bővíti legalább egy lakószobával, akkor megilleti a félszocpol., de csak akkor, ha legalább két gyermeke van.

Fontos tudni, hogy a használt lakást vásárlók nem vállalhatnak gyermeket, a félszocpolt., ugyanis csak a megszületett gyermekek után lehet igénybe venni.

**Forrás: Új Néplap
Összeállította:
Lukács Ilona**

KÖNYVESPOLCUNK

Hegedűs Sándor

„Kérlek ó Nagy szellem! Tarts vissza attól, hogy bárkit megítéljek mind addig, míg nem volt módom legalább két hétig járnai a mokaszin-jében!” – így szól egy állítólagos

sziu indián ima. Talán ez járhatott **Kardos Péter** és **Nyári Gábor** fejében, amikor nekiálltak, hogy a másfél évtizeddel ezelőtti játékkönyvek – a ceruzával, radírral és dobókockákkal felfegyverezve, sok-sok tizenéves által olvasott szerepjátékos kalandfantáziák – mintájára megszerkesszék **Cigánylabirintus** című alkotásukat.

Az ötlet nagy, van kritikus, aki az évtized könyvötletének tartja. Milyen lehet cigánynak lenni? Helyezkedj bele – kínálják az egyébként nem cigány alkotók – az általunk kínált főhős szerepébe és majd szembesülsz vele! Mi az a szerep, amely döntési elágazásaihoz várja az aktivizált olvasót? Egy Szekszárdhoz közeli cigánytelepen született tizenhét éves fiú, aki apját-anyját nem ismerte, nem ismeri, s bár „egy rakás testvére élhet szanaszét az országban”, rájuk sem kíváncsi. Nagykorúvá válva – érettségi- és szakmunkászvizsga nélkül –, de továbbtanulási szándékkal odahagyja a szakközépiskolát, a nevelőotthont s kétszázötvenezer forintnyi magánvagyonával Budapestre indul szerencsét próbálni.

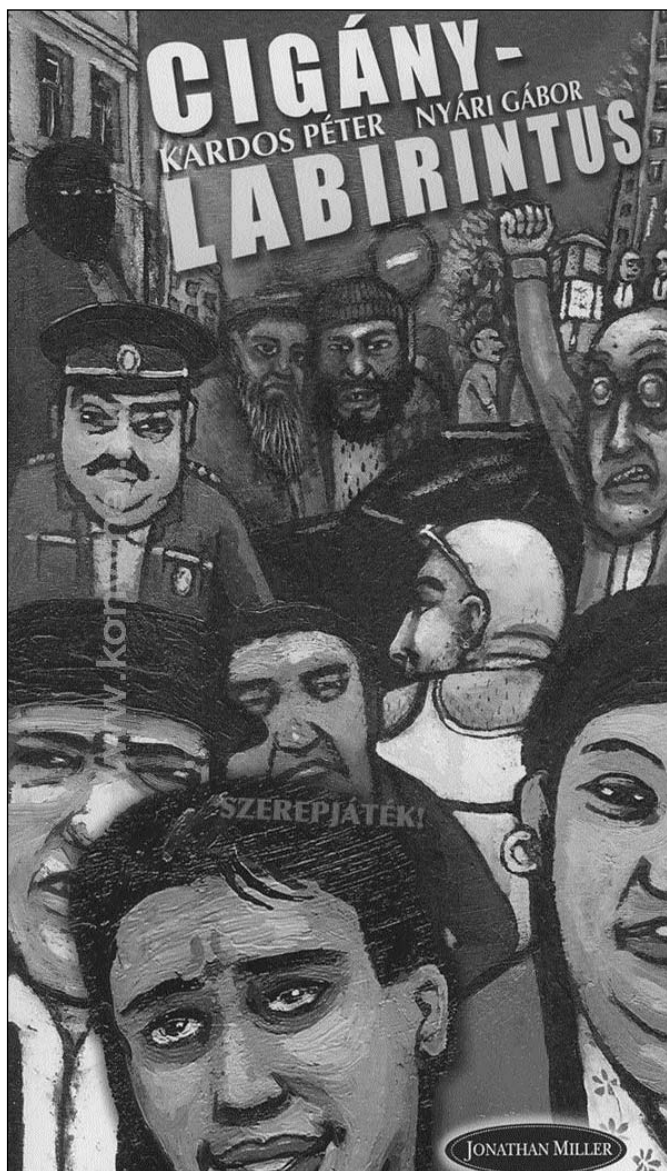
Azok a bizonyos mintaként szolgáló szerepjáték-könyvek általában úgy kezdődtek, hogy az olvasó számos kockavetéssel és alaptételekkel elrendezte, milyen erősségű fegyverzetben, mely vértetben, milyen erőben és szellemi frissességgel rendelkezve vág neki a kalandnak. Már ez a felkészülés eldönthette, hogy mely küzdelmek elől kell (egyelőre) kitémnie, s melyekbe bonyolódhat nyugodt szívvel, hogy tartalékait megsokszorozza. Döntései végig ezen alapadatok pillanatnyi állapotába ágyazódtak. Főszereplőnk a mi esetünkben azonban már az indulásnál esélytelen.

A korszerű gazdasági szakirodalom szerint egy-egy ember a pénzben testsültön túl is többféle tőkével rendelkezhet élete során. A tudástőke, és a kapcsolati-

tőke (és esetenként az egészség-tőke) képesek áthidalni a valódi tőkehiányt is. Fiatalemberünk súlyos ételallergiával küszködik (bár ez a szál a történetben később nem feslik fel). Saját tudástőkéjét is megtorpedozza, biztonságát jelentő kortársi és felnőtt-kapcsolatainak szárait is elvágja. Egy évig (pont az érettségiig) igényt tarthatna még az utógondozotti ellátásra, ám arról is lemond. Önsorsrontó magatartásának okait még ecsetvonnásszerűen elnagyolva sem ismerhetjük meg („Erre a pillanatra vártál egész életedben, végre a saját lábadra állhatsz” – ennyivel intézik el a motivációt a szerzők.). Így viszont eleve nehéz azonosulni a figurával.

Van azonban másik gond is. A döntések vagy dobókockás véletlenek nyomán bejárható történet-elemekben jelentős részben nem cigány minőségében éri hátrány a főszereplőt, hanem nincstelen, a társadalom szélére sodródott hajléktalanként. A fiú nem rendelkezik roma én-tudattal, s – az egyik cselekményszálon mellé szegődő Vicával ellentétben – cigány öntudattal sem. Gyökértelen, családtalan, Budapesten baráttalan. Ráadásul – néhai **Rácz Lajos** szavaival élve (vajon van-e még ki emlékezik rá?) sorsa a kreol bőr foglyává tette. Valóságos „salto mortale” (halálforgás) tehát, aminek a végrehajtására készül. Ő is, az olvasó is világtalanként tapogatózik, hiszen utóbbinak nincsenek támpontjai, előismeretei Lajos nagybácsiról (hogy csak a legelső kérdésre utaljak). Hogyan lehetne másképp eldönteni, hogy jó döntés-e olcsó szállás helyett őhozzá fordulni, mint próba-szerencse alapon. Egy sosem volt, sehol sincs úrsárkánylány, hatlövetű lézerjárgány vagy ádáz Marslakó-kommandó elleni döntést lehet átgondolás nélkül szerencsére bízni, valós élethelyzet azonban, valós elemzést igényelne, különben nem lehet átélte, csak megélt döntés a választás. Az invitálás átélésre szólt, az meg így csak nehezen megy, ha meg egyáltalán.

A történet elemeit, a különböző élethelyzeteket hét cigány interjúalany elbeszélése alapján állította össze a szerzőpáros, azaz belülről megélt epizódok sorát állították csatarendbe. Rájuk kívül is voltak roma segítők: neveikről szépen számot adnak a nyitóoldalon.

Milyen érzés lehet, ha elhúzódnak mellőled a villamoson, ha bugyuta vagy mélyen sértő megjegyzéseket tesznek származásodra? Amennyiben bőrd színe dönti el, hogy nem kapod meg még a legalantasabb betanított munkát sem? Mit éreznél, ha csak azért nem engednék be a szórakozóhelyekre, nem szolgálnának ki a nadrágboltban, azért állítanának elő, megbilincselve a rendőrségre, mert úgy vélik minden hasonszínű börtulajdonos született bűnöző? El tudod képzelni, hogy békés sétádnak örült futásba kell torkollnia, mert néhány bőrféjű felfedezi jelenlétedet? Hogy éppen a rend őrei fordulnak ellened? Hogy a bíróság még akkor sem véd meg, ha a jogsértést egyértelműen teellened követék el? Hogy árgus szemek kísérik lépteid az áruházak polcai között, noha másokra oda se bagóznak? Hogy egy kisebb tapasztalatú és tudású kollega maradhat, míg téged utolér a munkahelyi léépítés? Hogy a kedvenc slágerszöveget a rovásodra magyarájtják humorosnak hitt gyalázkodással? Hogy – örök kiskorúnak tekintve – jelenlétedben, de nélkülöd vitatkoznak a sorsodról? A hétköznapi rasszizmus minden eleme felhorgad. Lapunk olvasói számára sajnos bizonyára vannak közülük ismerős és átélt helyzetek. Akikben van emberség, van beleérző képesség is. Nem kell romának lenniük, hogy el tudják képzelni mindezt. Ez a könyv azonban nem az értő felnőtteket, hanem az ifjúságot vette célba. Ott, a nem cigány tizenévesek között komoly hiány mutatkozik ezekből a materiákból. Ezért árt különösen, ha hamis képet festünk. Főhősünk olyan helyzetekben vergődik, amelyek valamelyik cselekményszál révén szinte szükségszerűen belevezetnek a kisebb-nagyobb bűncselekménybe, ami miatt aztán még inkább csak a rossz és az annál is rosszabb közötti döntés lehetősége marad meg a számunkra. A folyamatok, az átélhető kilátástalanság érthetőbbé teszi, hogyan jutnak el a bűnözőlét küszöbéig, és miért lépik át azután annyian. (Néhány lélektudor azért elmerenghetne rajt: nem erősít-e fel ez a túlzott devianciátömeg néhány éppen leküzdeni szánt előítéletet!)

E szempontból is érdemes megnézni, hol érnek véget a sokfelé ágazó történetek!

Az egyik befejezésnek ez a lényege: miután becsaptad a saját bűnbandád főnökét, az kirúg a csapatából és elviteti az addig megszerzett értékeidet a lakásból. Folytatod a bűnözést, de most már a legpiszkosabb munkák jutnak neked, s mindenkinek tejedned kell. Alig marad hasznod a bűnözésből. Tartozol fűnek-fának,

az alkoholizmusba menekülsz. Egy másik végállomás szerint börtönbe kerülsz, de mert egy bűntársadat is bemártottad, cellatársaid – a fiatalokú olvasók jobb okulására – pár héten keresztül újra és újra megerőszakolnak, mígnem szétszakad a végebed és elvérzel. Egy harmadik út is hasonló „élményekhez” vezet. Társad szerint nem figyeltél kellőképpen a büntett idején, s miattad kaptak el beneteket, ezért jut vissza ő is a börtönbe. „Neked véged van, te kis köcsög! Neked annyi! Megbaszlak, érted? Megbaszlaaak!” – üvölti, s a szerzők szerint a „kalandod itt véget ér”. A bűnözés nem kifizetődő voltát bizonyítja egy ugyancsak cellában záródó, erő kalandosorod is. Ez alkalommal azonban szerencsés vagy, vélhetően csak megtérítenek.

Szomorú az a vég is, ami egy arab férfi drogfutárjaként ér. Pozsonyba kell tizenöt kiló heroint eljuttatnod. Miután megteszed, a megbízod egyszerűen lelő. Egy másik verzióban viszont te leszel alapos drogfüggő. Koldulásból szerzed meg a hozzávalót. Egyszer azonban túlادagolod a szert. Egyéb halálnemed lehet: borosüveggel verik pépessé a fejed, esetleg masszív alkoholistaként pocsolóyába fulladsz részegen, miután lebuksz haverjaid kabátzsebeinek kocsmái kiürítése közben. Az elnéző jogalkalmazás és a véletlenek szeszélye akár oda is vezethet, hogy néhány szkinhed halálra rugdos. Van lehetséges vég, amely a zárt osztályon lel meg, ahol begyógy-szerezve, alvással telnek a napjaid. Az ébrenlét idején „gondolatok nélkül, csorgó nyállal bámulsz, amíg vissza nem kísérnek az ágyadhoz”. Egy másik kábítószeres útvonalat járva, gyógykezelés és egy sikeres elvonókúra után az alapítvány farmján rekedsz. Még örülsz is neki, mert végre biztonságban érezheted magadat. Más véghelyzet, ugyane témára: te magad vagy a drogereszkedő, aki a nagyobb bevétel reményében keveri, hígítja az árut, mígnem ketten is belehalnak. Ez alkalommal ketős emberölés miatt kerülsz börtönbe.

Akadnak persze sikeresebbnek tűnő befejezések is. Íme az egyik: nem sikerül lemondanod az alkoholról, de egy vidéki tejgyárba sodor a sors. Tanulási és előmeneteli terveid nincsenek. Betanított munkásként összeismerkedsz egy helybeli leányzóval. Ketten talán többre mentek...

Igazi happy endben is lehet részed. Leérettségizel és elnyersz egy főiskolai tanulmányokra felkészítő ösztöndíjat. Akad olyan végkifejlet is, amely szerint elkezdeshz cigányul és angolul tanulni, s egy alapítvány munkáját segíted pusztán

emberbaráti alapon, azaz elindulsz a cigányság tudatos vállalása és az önmegvalósítás útján. A negyedik nyerő vég ennél azért kissé szerényebb. Tanfolyamot végzel, de a munkád ennek ellenére sem változik. A barátnőd viszont teherbe esik tőled. Feleségül veszed, gyermeked lesz, de nagyobb lakásod nem. „Álmodozni azért lehet” – engedik meg neked az írók. Sikerre vezethet, hogy roppant jól dolgozol, s főnökeid végül megszoknak. Kigyúrt leszel, ezért az őrző-védőkhöz léptetnek elő. „Büszke vagy, hogy cigányként megálltad a helyed, végzed a munkádat, pénzt keresel. Tudod, hogy ennél többre nem számíthatsz...” Rövidesen itt is családapává tesznek. Végül egy kétgyermekes család fejként is sikeres lehetsz, ha a folyamatos hajtást – ami mindannyiunknak kijut – annak tekinted. Egy olyan munkahelyen hajtod magad naponta, ahol azért szép lassan araszolhatsz felfelé. Felelősségérzeted diktálja, hogy küzdened kell a családodért.

A honi sajtó egyértelmű lelkes helyesléssel köszöntötte a művet. Szinte szégyellem, hogy fanyalgok, és nekem kell figyelmeztetni, hogy a cigányság azért nem ennyire átkriminalizált. Ismételten hangsúlyozni kell, a főszereplő fiú nemcsak és nem elsősorban a cigánysága miatt sodródik a vesztes ágra. Hosszasan lennének sorolhatók a nevelőotthonokból magukat csúcsra küzdők, akár romák is: *Szentandrásstól, Vári Zsolton* keresztül, *Horváth Kálmánig* vagy *Oláh Ibolyáig*, hogy belássuk, még csak nem is a nevelőotthoni létet kell okoljuk, hanem az ifjú ember céltalanságát, akaratgyengeségét. Belebújva a bőrébe talán az zavar minket leginkább, hogy hol önfejű, hol akaratlan báb. Magunk más megoldásokat is keresnénk a helyében, mert olyan helyzet soha nem alakult és alakulhat ki, amit *Nagy Ferótól* mottóként idéznek („Egy út áll előttem, melyiken induljak?”)

Számon kérhető-e azonban a pontos és hiteles helyzet- s jellemábrázolás egy könyvön, ami nem regény, sőt nem is szépirodalom? Főlőslegesennek tűnik, hiszen mindössze egy játékról van szó. Mindenképp fontos, és úgy hisszük, javarészt hasznos játékról, ami ha csak néhány lelket is megment a toleranciának, máris megérte a nyomdafestéket, máris megérte a dohogást.

*

(A Jonathan Miller Könyvkiadó által jegyzett kötet jelenleg is országszerte könyvtári forgalomban van.)

A kiegyezés évében született Miskolcon. Amikor **II. Vilmos** német császár 1897-ben látogatást tett Budán, s császár-kollegája, **Ferenc József** öfelsége, a magyarok királya igazi, vér-bő magyar muzsikával kívánta emlékeztetessé tenni az éjszakába nyúló fogadást, **Radics Béla** cigányprímást és zenekarát rendelte a budavári palotába. Arról nem szól a fáma, hogy a koronás fők mennyire voltak elragadtatva az alig harmincévesen már sikerei bérceit hágó hegedűvirtuóz játéktól, azt azonban fennmaradt levelek tanúsítják, hogy **Claude Achille Debussyt**, a francia zene reneszánszának vezéralakját mennyire elkápráztatta. „Ha Radicsot hallom, szinte eltűnik a valóságos környezet. Az erdők illata csap meg, a források csörgedező zenéje és egy szív mélabús vallomása, mely szenved és ujjong. Szinte egy időben. Nézetem szerint ehhez a zenéhez nem szabad hozzányúltni. Sőt, óvni kellene, amennyire csak lehet a hivatásosok kontársága ellen” – olvasható 1957-ben, Monacóban közreadott levelezésében. Hozzátette azt is: ha újra Budapestre jönne, azt elsősorban Radics újbóli meghallgatása érdekében tenné. Fiatalon elhunyt, Párizs-járta írónk – a naturalista irodalom hazai előfutára –, **Justh Zsigmond** naplója egy 1898-ban tett bejegyzésében szintén megőrzött valamit a kortársi elragadtatásból. Justh a pesti Vadaszkürtben csodálkozott rá Radics muzsikájára, sajátos,

egyedi művészetére. Amikor hajnaltájt otthonába tért azonnal sürgető kényszert érzett az élmény megörökítésére. „...Milyen kincs rejlik ebben a zenében, milyen humus!” – áradozott.

Radics Béla művészete nemcsak idehaza szerzett rajongókat: gyakran szerepelt külszágokban is. Párizs, London, Monte Carlo úri közönsége élvezhette többször is a jelenlétét, játékát. Leghosszabban és legtöbb alkalommal a német Baden-Baden adott otthont fellépéseinek. Budapesten, ahol élete legjavát élte alig tizenkilenc évesen tűnt fel. Ifjú primásként a fővárosba hozta és itt is sikeressé tette az édesapjától – a legendás miskolci zenekarvezetőtől –, Radics Vilmostól megörökölt együttesét. A Duna parti világvárosban a Pannónia Szálló vált a törzshelyévé. Személyéhez, zenéjéhez a Pannóniába zárándokolt a tehetősebb nótakedvelőinek színe-java.

Hegedűfutamai s vonókezelése a kevésbé szerencsések körében is közismertté lettek, hiszen a **Puskás Tivadar**-féle telefonhírmondó műsorszolgáltatásának elindultával és a magyarországi rádiózás hőskorával esett egybe működése. Ha úgy tetszik, ő és veje – Erzsike lányának férje –, **Magyari Imre** voltak az első széles körben, országsszerte hallgatott zenei sztárok, ily módon a magyar nótákkal kapcsolatos közízlés igazi formálói. Radics ugyan Budapesten élt és működött, jórészt az ország-

szerte egyre többek által hallgatott rádiókészülékek révén olyannyira népszerű volt, hogy 1927-ben szülővárosa, Borsod megyeszékhelye díszpolgárává avatták. Pontosan fél tucat magas kitüntetésben részesítették (időskori fényképein, a fellépő zakóján és a nyakában megszámlálható valamennyi), mégis erre az elismerésre volt a legbüszkébb.

Nemcsak primásként alkotott maradandót, ki-kirándult a zeneszerzés világába is. Kesergőket, indulókat, verbunkosokat, polkákat és keringőket komponált. Utóbbiak közül leghíresebb a Titánia-keringő. Leginkább mégis nótaszerzőményei éltek túl. A „Szép kisasszony, de haragszom magára”, a „Csendes ember lett belőlem”, a „Megállok a keresztútnál”, az „Ezért a legényért...”, az „A faluban nincs több kislány csak kettő” máig gyakran szerepel a nótacsokrokban, a kívánság-műsorokban s a pódiumszínpadokon. Egy régi nótáját **Kállai Kiss Ernő** is feldolgozta „Cigány, ha egyszer nótámat húzod” című klarinétalbumán.

Radics Béla számára hetvenöt esztendővel ezelőtt, 1930. február 21-én ért véget a földi lét. Hatvanhárom éves korában érte a halál. A korabeli sajtó „több mint százezer”-re becsülte a tömeget, amely a gyászszertartásán igyekezett részt venni, illetve hosszú órákkal a szertartás után végre megközelítette a sírját, hogy lerója a kegyeletét. A Kerepesi temetőben, 36. **Rác, Laci** ve-

zetésével a „Megállok a keresztútnál” című nótájával búcsúztak a zenésztársak tőle. Húsz cigány húzta. A temetőben hangszeresen megjelent közel ötszáz pályatárs közül ugyanis csak ennyien tudták átverekedni magukat a tömeg virágokkal, koszorúkkal vastagon terített sírhantjái.

Debussy 1910-ben, amikor Budapesten járt, miután Radics Béla muzsikája mellett mulatta az időt, a fellépés körülményei sem maradtak észrevétlenek a számára. Így figyelmeztetette magyar vendéglátóit: „...becsüljék meg jobban a cigányzenészeket, hogy ne legyenek többé egyszerű szórakoztatók, akikkel ünnepségeik hangulatát emelik, vagy pezsgőzés közben a fülükbe húzatnak! Ez a zene igazán van olyan szép, mint az önök régi himzsei és csipkéi... Miért nem becsülik meg, miért nem szeretik ugyanúgy?”

Ha nem nyugodott volna már rég a föld alatt, s látta volna azt a temetést, bizonyára elégedettség vett volna rajta erőt. Ha lenne érkezése, boldogan szemlélné, hogy Radics Béla sírja fölött szobor magasodik (a szegedi **Dankó**-szobor mellett az egyetlen egész alakos cigány portrészobor), hóna alatt az elmaradhatatlan hegedű, kezében a vonó. Amennyiben azonban körülnézne korunk cigány élenései körében, újra és újra feltehetné akkori kérdését. Még akkor is, ha Radics sírján örökké van virág.

– Hegedűs Sándor –

Radics Béla és zenekara 1897-ben

Rendkívüli történet

Egy kora őszi délutánon, 1928-ban, ott dőlt el az egész életem. Soha nem jutottam volna el, ahova elértem, ha akkor a tanító és a jegyző nem jön el, hogy megszámáljon minket.

A vándorcigányok táborában azon a délutánon is mindenki foglalatoskodott valamivel. Ki teknőt vájt, ki vacsorát főzött, volt, aki éppen a feleségét ütötte, mert egy fél tükröt talált nála – minek ez neked, te rongy! A gyerekek – az egyik félmeztelenül, a másik pucéran, sárosan, lucskosan – futkároztak, vagy valami más játékkal foglalták el magukat – hetven év után már mit tudom én, mivel –, de arra úgy emlékszem, mintha most lett volna, hogy egyszerre csak

megjelent a színen két úriember. A jegyző, meg a tanító.

Abban a szempillantásban minden megállt, a férfiak abbahagyták a teknők vágását, a férj a felesége püfölését, az asszonyok megfélemedtek a vacsoráról, mind körülállták a két jövevényt, és bámulták őket levett kalappal, tátott szájjal, mert olyan még nem volt, amióta világ a világ, hogy két úr az erdőbe keveredjen, a vándorcigány tábor kellős közepébe.

A jegyző inkább katonás volt, a tanító viszont nagyon kedves arcú – és egy olyan lobogó kabát volt rajta, amit a tanáremberek hordtak akkoriban. Na de mit keresnek itt? Rögtön megtudtuk ezt a tanítótól, aki azt mondta: kedves asszonyok, kedves emberek,

azért jöttünk, hogy nyilvántartásba vegyük magukat. De hogy miért? És kinek? Nem magyarázgatta el ezt se a tanító, se a jegyző. Csak később tudtuk meg, hogy kerültek ők mihozzánk tulajdonképpen.

Népszámlálás volt a faluban. Maradt még egy csomó karton, és a tanítónak, **Borbély Gyulának** valami az eszébe jutott. – Úgy tudom, itt az erdőben táboroznak valamilyen cigányok, nem gondolod, hogy őket is nyilvántartásba kellene venni? – Hát ha van még karton, vigyük ki hozzájuk – így vélekedett a jegyző is, vitéz **Horváth Sándor** nevű. Volt még karton, hát elindultak.

Szóval, ott állt a jegyző meg a tanító az erdőben, és

nekifogtak a munkának, ami azzal kezdődött, hogy – felírjuk a neveket, és hogy ki mikor született, hát azt is.

Az asszonyok könyörgésre fogták a dolgot. Ne írjanak mirőlünk semmit, nagyságos urak, eddig is megvoltunk úgy, hogy nem számolt meg senki se minket, hát miért ne lennénk meg továbbra is. De megnyugtatták őket: ettől nem lesz semmi bajuk. Na jó. Ha egyszer muszáj, hát muszáj.

Hanem akkor jött el még a haddelhadd. – Asszonyok, szeptember van, már meg is kezdődött a tanítás, mi dolog az, hogy itthon fogják a gyerekeiket? Holnap mindegyiket, kicsitől nagyig, ott lássam az iskolában. Törvény van rá – így a tanító.

Orsós Jakab

No, amikor ezt az aszszonyok meghallották! Soha nem felejttem el, a tanítónak foltos volt a cipője, azt csókolgatták, úgy könyörögtek, drága jó tanító úr, mi is megvagyunk írás-olvasás nélkül, ne tegye tönkre ezeket a gyerekeket! Jaj, jaj, mi lesz velük, ha elviszik őket az iskolába, jaj, jaj!

Zavarba jöhetett a két úr a sok jajgatástól, mert egyelőre abbahagyták az iskola firtatását, és rátértek arra, hogy nohát akkor, ki hány éves a gyerekek közül.

Hogy hány évesek? Megszültük őket, vannak – de hogy hány évesek? Jaj, tanító úr, honnan is tudnánk?

Akkor legalább arra próbáljanak visszaemlékezni, mi minden történt, amikor ezek a gyerekek megszülettek.

Hát, a Jakab akkor született, amikor. Izé... a vadrózsa nyílt. – Jó. Írjuk be, hogy májusban született. Az a lány meg – az anyám a nővéremre mutatott-, az a nagy jégveréskor. Mikor is volt az? De a legtöbben nem is tudták semmiféle emlékezetes eseményhez fűzni azt, hogy mikor is látta meg a fiuk vagy a lányuk a napvilágot. Itt hát megállt a tudomány.

A jegyző, aki, mint mondtam, katonás ember volt, egyszer csak megelégtelte a nagy összevisszaságot. Gyula, aszondja a tanítónak, csinállok én, aszondja rendet.

Azt pedig úgy vitte végbe, hogy nagyság szerint sorba állította azokat a gyerekeket, akik iskolás korúaknak látszottak. A legkisebbekre ki mondta, hogy ezek hét évesek. Aki akkora volt, mint én: ezek nyolc évesek. És így sorba ment ez, tizenháromig – a bátyámat is az utóbbiba sorolta. Így lett ő 1915-ös születésű, míg az én világra jöttömnek 1920 májusára mondták ki az idejét.

Harminc gyereket számolt így össze a jegyző meg a tanító. – Tudják, hol van Füzvölgy község? – Hogyne, kérem. – Ezek a gyerekek hétfőn – tudják, mikor lesz hét-

fő? – eljönnek az iskolába, és írástudók lesznek.

Hát bizony, elérkezett a hétfő. Az aszszonyok kora reggel már a tűz körül gyülekeztek – mert a sátrak előtt tüzet égettünk ezen a napon –, sírtak, de hogy ám! A hajukat tépték. És zokogtak. Hogy mi lesz ott a gyerekekkel. Meg, miben küldjék őket iskolába. Mert nem volt miben. Mi félig vagy egészen meztelenek voltunk. Jó, a tíz éves lánynak már volt valami rongy a valamelyén, meg a mellét is kicsit betakarta. Ennyi. Hát akkor most mi legyen?

No mindegy, valami rongyokba beburkoltak minket, és a Jóska, a tizenhárom évesnek kikiáltott bátyám vezette a csapatot. Hogy miért éppen ő? Mert mi, gyerekek, csak cigányul tudtunk. Az öregek tudtak a cigány mellett horvátul is, magyarul is. De mi csak cigányul. Na, a Jóska bátyám, az tudott vagy nyolcvan magyar szót. Ő a faluban is többször járt az anyámmal együtt árusítani, és azt is tudta, hogy hol van az iskola.

Sosem felejttem el, beállítottunk mind a harmincan oda. Ötvenhat fős volt az osztály, az az egy tanító kínlódott velünk. Igaz, hogy az osztály fele részét megtárgálta, de rend volt. Most azonban minden nebuló a pad tetejére ülve leste, mikor jönnek be már azok a kis vademberek.

És amikor megláttak minket! Ahogy mi kinéztünk! A tanító egy kétméteres pálcával leparancsolta a gyerekeket a padról, karba tett kézzel ültek – ez is milyen furcsa nekünk, mint minden, ami a szemünk elé tártul! – mert hisz mi mind teljes szabadsághoz szoktunk az erdőben. Aztán a tanító úr kiszőlított néhány gyereket, rongyot fogatott velük, töröljék le a pajtában a kimustrált iskolapadokat, és hordják be a tanterembe.

Na, minket leültettek azokra a furcsa izékre – és egy pillanat múlva mind a harmincunk szeme fent volt a menyegyzeten. Hát, tudod: első-

padtunk mind. Megszédültünk. Hogy mi van velünk, azt akkor még nem tudhattuk – de hát valójában az volt, hogy eddig a napig nem láttunk belülről egy épületet. Hogy lehet az, hogy forog a plafon? Mert forog.

Azt mondja a tanító a tolmácsnak, mármint a bátyámnak: – Te, Jóska fiam, miért néztek ti mind felfelé? – Hát azért tanító úr, mert forog. – Ha forog – azt mondja a tanító – úgy látszik, megértette, hogy miért forog –, ne oda nézzetek, hanem a földre. Az nem forog. – Nézzetek a földre – tolmácsolta a tanító szavait a bátyám. Egyszerre mindegyik cigánygyerek le-sütötte a szemét. Parancsszóra. De a többi gyerek, az mind csak minket nézett. Le nem tudták venni a szemüket rólunk. Nem csoda. Tényleg úgy néztünk ki, mint a vademberek.

Jöttek a szünetek, tudod, mi volt akkor a kedvenc játék? Ilyen golyók, olyan golyók, az nyert, aki a legtöbbet gurította be egy lyukba. Odaálltunk mi is, bámultuk a guruló golyókat – de hogyan bámultuk! Mint a birkák, amikor rájuk jön a farkas. A világért sem mozdultunk volna el. Vagy hogy valaki bele is kapcsolódjon a játékba? Nem. Valami furcsát éreztünk. Amit addig még soha. Ma azt mondom rá, hogy szégyenkezés. Szégyelltük magunkat, hogy mi milyen mások vagyunk, mint a többiek. Mi az erdőben nem ismertük azt, hogy szégyenkezés.

Közben szép rendben folyt a tanításunk. Jóska tolmácsolt, amennyire a magyar tudásából tellett, és volt ott egy nagyon szép sváb lány, ő vezette a kezünket a palatáblán, el nem engedte volna – vízszintes vonal, függőleges vonal –, aztán megmos-ta a kezét. Hát persze!

Mi nyáron lombosátrak alatt aludtunk, ha jött egy nagy eső – na és? Legalább lefürdeti a gyerekeket. De máskülönb... Fürdés? Még mosakodás is csak néhanapján. Té-

len meg gyeptéglával fedett kunyhóban laktunk, ami nem volt nagyobb egy jókora sírhelynél. Az egész család úgy aludt, olyan testközelségben, mint az állatok. Egymást melegítettük – de akármilyen kicsi is volt az a kunyhó, olyan parányi nem lehetett, hogy mások is ne fértek volna mégiscsak bele. A cigányok összajártak télen is, ez hozzátartozott az életükhöz. De hogy fértek el? Úgy, hogy ha kimentek a kunyhóból ketten, másik kettő meg bejött helyettük odakintről. Vagy kimentek a gyerekek levegőzni, és átadták a helyüket a kívülről jövőeknek. Ment a beszélgetés. Ez volt az iskolánk, ez volt az egyetemünk.

És – hiszed, hiszed nem – a mosdatlanság, fésületlenség mellett se kapták meg a gyerekek a betegségeket. Mi sose köhögtünk, soha nem prüszköltünk, nem voltunk náthások, lázasak. Talán mert a piszokrét meg eltömődtek a pórusok? És a bacilusok nem tudtak befurakodni?

Sokan kérdezték már tőlem, hogy miért halnak meg a cigányok mégis olyan korán. Amikor én gyerek voltam, nem haltak meg korán. Ami később sokakat sirba vitt, azok a rossz szokások – főleg az italozás – akkor még nem voltak divatban. Legalábbis minálunk. Én gyerekkoromban soha nem láttam részeg embert. De csípőficamosat sem. De buzit sem. De kopaszt sem. Én ilyen cigányembereket nem ismertem.

Apám ha jó vásárt csinált – úgy kéthavonként –, megengedte magának, hogy igyon valamit. A többiek is: ha nagynéha ittak, akkor is mértékkel. Aki lerészegedett, azt kizárták a közösségből. Mehet, amerre a szeme ellát. Utána se nézünk. Mert a részeg cigány könnyen ránk hozhatta volna a bajt. Azt könnyen megvehették a magyarok, az eláruhhatta azokat a belső mozgásokat, azt a belső erkölcsi törvényt, ami a közösséget, a törzset összetartotta. De aminek sok vonása

mások számára idegen volt, sőt sokszor visszás, elítélendő, lehet, hogy a törvény előtt is számon kérhető valami. Ami titok, az legyen titok. Így hát aki részeges, az nem való a törzsbe. Azt se fogadták be szívesen, akit a magyarok be tudtak fogni katonának. Az az ember nem tudja kijátszani a törvényeket, nekünk pedig ki kellett játszaniunk, ha élni akartunk. Főleg a katonai szolgálatot kerültük el. Bármilyen.

A cigányok mindig is tudták, hogy a föld nem az övék, üldözöttek. Ezért a földért haljanak meg? Ezért menjenek gyilkolni? És inkább levágták a kezüket, de nem mentek el katonának. Hogy micsoda színjátékokat játszottunk mi el a csendőröknek, hogyha rossz szándékkal jöttek közénk – és melyik jött be oda jó szándékkal? Mondjuk egy asszony elkezdett veszettül ordítani, minthogyha szülési fájdalmak jöttek volna rá. A másik, mintha bábaasszony lenne, úgy sündörgött a szülő asszony körül. Egy öregember meg nekilátott haldokolni: két hatéves gyerek ott zokogott fölötte, ők is szépen be voltak trenírozva. Hát a csendőrök? Ilyenkor nem bántottak minket. Ők is emberek voltak, nem? Nekik is volt gyerekük meg öregapjuk, nem? Ha kijátszottuk őket, akkor a törvényeiknek mondunk nemet.

És ha ezek után valaki azt gondolja, hogy a cigányok a közösségeikben olyanok voltak, mint a luftballonok – csak tengtek-lengtek és belül nem volt semmi –, az nagyot téved. Voltak saját törvényeink, ezeket szentül betartottuk, és örök is volt ezeknek a törvényeknek. Mindig a legtisztább, a legfeddhetetlenebb, a legalkalmasabb embernek volt ez a tisztje.

Fogadok, hogy mindenki azt gondolja, a vajda volt ez. Pedig dehogyan. A vajda nem is cigány szó, mások találták ki, mint ahogy mások jelölték ki azt, hogy ki legyen a vajda. Te leszel az, és ezentúl te

felelsz a többiekért is, téged fogunk megbüntetni, ha ők nem tartják be a mi törvényeinket.

Nem. Nem a vajdára hallgatott a cigány. Arra hallgatott, annak a sátrát tisztelte meg, akit ő maga a legtisztább lelkületűnek, a legfeddhetetlenebbnek tartott. Olyant is ismertem, akit 13 éves korában tisztelt meg ezzel a közösség. 1960-ban halt meg – 103 éves korában. Kilencven évig megtudta tartani a tiszteletet! Reggelenként odasereglettünk a sátra elé, és ő mindenkinek megmondta, hogy ma milyen legyen a napja. És az volt a kiindulás, hogy az az ember azon az éjszakán mit álmodott.

Az egyik ember azt álmodta, hogy egy dühös bika kergeti. A másik azt, hogy nagy, zavaros vízen kell átkelnie. A harmadik meg azt álmodta, hogy az ördög állt elejbe, és valamit megkérdezett tőle. Vagy: egy dāmavad keresztülment előtte az úton, egyszer csak megtorpant, és olyan különösen nézett szemközt vele. Mintha mondani akart volna valamit. Egy ökörszem sokáig kísért az egyik cigányt. Ilyen álmokra is emlékszem.

Minden állatnak, minden állat viselkedésének külön is megvolt a jelentése. Ha felbőszült bikával álmodtál: ne hagyd el ma a sátradat, mert különben megtámad egy gonosz ember. Hogyha disznót láttál kukoricát enni, akkor ma szerencsés napod lesz, fogj bele olyasmibe, ami nem sikerülne máskor. Se szeri se száma nem volt az ilyen útmutatásoknak. Amelyeket majdnem mindig betartottunk. Szentül hittük, hogy rajta veszt, aki mégse hallgat a jó szóra. Mert csavarinthatja bárki bármiről a szavát, mondhat bármilyen hazugságot, de amit álmodunk, az színigaz.

És hogyha mégse volt az? Akkor se gondolta senki, hogy becsapták. Mindennap történik valami, amit így is lehet magyarázni, meg úgy is.

Ha az, ami történt, az útmutatásnak csak a farkincáját is érinti, a hiszékeny ember úgy fogja fel, hogy lám, megmondták nekem, hogy ez fog élni.

De nemcsak ennek a köztisztelőben álló embernek volt meg a kijelölt helye, minden másra is kijelölték a megfelelő embert. Orvos is volt eszerint. Bába is volt. Bíró is. Ügyvéd is. Ügyész is. De a legfőbb bíró maga a közösség volt. Annak megfellebbezhetetlen volt az ítélete.

Aki szembeszállt vele, azt kiközösítették. Nem maradhatott a törzsszel tovább. Márpedig az egyedül kóborló cigány halálra volt ítélve, mert előbb-utóbb agyonverte valamelyik paraszt. Azt tehettek vele, ha egyedül volt, amit csak akartak, mert ki kereste volna? A hatóságok nem is tudták, hány cigányt öltek meg, és mikor. Akiről tudtak, annál sem keresték, hogy ugyan ki ölhetette meg.

A törzsben sokkal védettebb volt a cigány, habár akkor is volt mitől félnie. Mert a falvakban a sok tisztességes ember mellett mindig volt zshivány is, és az kiszámítottan, szánt szándékkal akkor lopott, akkor ütötte agyon a sógorát, akkor állt bosszút az ellenségén, amikor cigányok jártak arrafelé.

Jöttek a pandúrok: – Jártak itt idegenek? Jártak. A cigányok. – Merre mentek? Erre. Gyorsan utánuk, vásra verték őket, és ha agyonütöttek közülük valakit, ki kérte számon?!

Ezért ha utaztunk, nem mentünk mi végig a falun, hanem valahogy megkerültük. Az asszonyok leszálltak, elintézték az üzleti dolgokat, mi meg addig az erdőben vártuk, hogy visszajöjjenek.

Az asszonyokra nem foghatták rá, hogy raboltak, gyilkoltak. De hogyha a férfiak ott voltak, akkor csak ők gyűjthették fel a pajtát, csak ők törhették fel a pincét, más nem is csinálhatta a gazem-

berségeket, hogyha arra jártak, csakis ők.

Jobb volt nekünk az erdőben tanyázni. Ott magunk között voltunk, egyikünk se bántotta a másikat, nem volt bosszúállás, nem volt haragtartás, az se volt, hogy megszólják a másikat a háta mögött. Na, szemtől szemben, egyszer egy hónapban, az asszonyok igen. Ahány asszony volt, az mind leült ilyenkor törökülésbe, és ki gyót-békát kiabáltak egymásra. Levették a kendőjüket, verték a földhöz, csókolták a földet, átkozódtak, volt ott minden az égvilágon. De legalább kiadták magukból a mérgüket, és a hónap többi napján nem bántották egymást.

Ilyenkor a férfiak elvonultak. Bölcselkedtek. Az élet apró dolgait elemezték. Ami a törzsön belül történt. Meghányták-vetették, hogy hogyan tovább.

A cigányok ott az erdőben favájásból éltek. Jó piaca volt a faárúnak abban az időben. Ahány mészáros volt például Nagykanizsán, annak mindnek kellett faedény, amiben forrázta és sózta a disznókat, és rájöttek az emberek arra is, hogy jobb ízű a hús azokban a faedényekben. Ha nem tudtak jó üzletet kötni az egyik faluban, vagy ott már nem találtak vevőre, befogták a lovakat és egy másik faluban vagy egy közeli városban próbáltak szerencsét. Úgy vitték a népek a nagy hozzáértéssel kivájt teknőket, edényeket, mint a cukrot – de nagyon meg kellett dolgozni ezért.

Harmincöt éves koromban egyszer csak rájöttem, hogy én még szebb dolgokat tudok a fából kifaragni. Az apám egyszer betoppant hozzám és megkérdezte: fiam, te ezt honnan tanultad? – Tőled, apám. – No de hát, mikor? Mindig az eget nézted, amikor a tuskón ültél – mert öt-hat éves korukban már odaültették a gyerekeket, figyelni –, és nem azt, hogy én hogyan faragom ki a fát. – No, mondom, azért oda is figyeltem. És amit akkor láttam, az fel-

nőtt koromban, mint egy filmvásznon, úgy pergett le előttem. A szerszámok fogása. A fa ismerete. Melyikkel hogyan kell bánni. Az a mód, ahogyan apám elérte, hogy amit ő kifaragott, az a fa nem repedt el soha.

Igaz, én azon, amit az apám csinált, továbbléptem. Ő csak használati tárgyakat készített, én meg szobrászkodom is. Faragtam én *Latinovitsnak*, faragtam *Péter Jánosnak* – rengeteg embernek. Még aztán visszamentem ötszáz évet és elkezdtem parasztbútorokat faragni.

Amit mondok, azt nem fogod elhinni. A parasztbútorok készítését azért hagytam abba, mert ha tovább csinálom, meggazdagodtam volna. És ha mindennel telítve vagy, miért iparkodnál? Ez nem nekem való. A cigányok tudod, milyen boldogok voltak néha, szegényen is? Mert szegényen éltek azok is, akik mesterei voltak a fáfaragásnak. S el is adták azt, ami elkészült, de csekély áron. Aból nem lehetett rendesen megélni. És ott volt mindenütt az a sok gyerek. Nyolc is, tíz is majd minden családban. Enni még csak ettek valamit, de ruhára, lábbelire már nem futotta. Ha nincs, hát nincs. Eb, aki bánja! Ha pucéran futkos a gyerek az erdőben, hát akkor pucéran. Igen ám, de ezzel szembe került az a rendelet, hogy még egy gyerek se járhat meztelenül. És mivelhogy félték a büntetéstől, hát felrakták a gyerekeket arra a rossz szekérre, ringyes-rongyos ponyvákat terítettek rájuk. Nem láttak semmit sem a nagyvilágból, úgy képzeld el, amíg csak úgy tizenhárom éves nem lett a fiú. Akkor befogta őt az anyja, hogy segítsen a városban eladni a portékát.

De amikor engem iskolába parancsoltak, én még csak nyolc éves voltam. Mindaddig ki sem nézhettem a ponyva alól. Hát el lehet képzelni, micsoda változást hozott az életembe az iskola. Na, el is jártunk mi oda rendesen. De egy napon azt mondta a

tanító: Te, Jóska, két hete figyellek titeket, ti nem esztok semmit. Hát itt nem, tanító úr, csak este. Otthon. És napközben nem is szeretnétek enni? Dehogynem szeretnénk. De mennyire hogy szeretnénk! Erre a tanító úr, tudod mit csinált? Rábízta a gyerekeket, képzeld el, a vigyázóra, végigjárta a falut, és minden gyereknek szerzett két csaldot. Egyik nap az egyiknél voltunk vendégek délben, másik nap a másiknál. Amíg csak abba az iskolába jártunk. Több mint öt éven át!

Nekem egy sváb és egy zsidó család jutott. A svábok jó módú gazdálkodók voltak, a zsidók – *Hirschlerék* – malomtulajdonosok. Volt egy fiúk is, a Pityu, az – képzeld el! – a napokban felhívott telefonon. Hallotta, hogy élek – biztosan a tévében látott –, és kíváncsi volt rá, hogy mi van velem. Majdnem hetven év után!

Amikor a Hirschler családhoz jártam, még életben volt a papa – olyan kis kerek sapkája volt –, a mama is élt még, az Aranka néni, annak a Pityunak az anyja, aki felhívott. Gyönyörű asszony volt! Szép fekete haja volt – és igen nagy konyhája. Fehér kötényben szeretett sütnifőzni. Volt egy lány is a családban, azt hiszem, ő a malom ügyeit intézte. Már motor is volt abban a malomban.

Hétfőn kellett menni a malomtulajdonoshoz – Hirschlerékhez –, kedden a sváb gazdához, *Ginzfelderékhez*, akkor szerdán vissza a Hirschlerékhez. Na most, kérlek szépen... Ebédre mentünk. De nem ám a macska tájából adtak enni, hiszen a mester – a tanító – kérte meg őket, akit nagyon tiszteltek – volt is miért! –, hanem a diófa asztalhoz ültettek. Az asztal gyönyörű, illatos szőttessel volt leterítve, ott gőzölgött a tejfeles bableves, meg a jó diós meg mákos mácsi, érted? Úgy éreztem, egy csodás tündérvilágba csöppentem bele.

Leültettek, megmutatták, hogyan kell a levesből memi,

hogyan kell szelni a kenyeret, kést meg villát hogyan kell használni. Mindent megmutattak. De olyan tapintattal, hogy nem éreztem egy percig sem szégyenkezést.

Jött a tél. Mi lesz most, hiszen a gyerekeknek nincsen cipőjük. Miben járjanak iskolába? Erre is kitalált valamit a tanító. Összeszedte, ami csak ócska, rossz cipő volt a faluban, ezeket elosztotta a suszterek között: négyen voltak. És mind a négy elvállalta ingyen a cipők javítását. *Heder Józsefnek* hívták azt a susztert, akinek én jutottam, kedves, szép ember volt, a felesége is egy nagyon szép sváb asszony. Ez a Heder József, mert sehogy se tudta befejezni az én cipőm javítását sötétedésig, kedvesen azt mondta: – Ha nem szégyelled felvenni, odaadom neked a feleségem box cipőjét holnapig. Hosszú szárú cipő volt, fimon meleg, még hozzáérni is élvezet volt, nemhogy hordani. – Reggelig legyen nálad, addigra a tiedet megcsinálom.

És amikor hazamentem, anyám, és a 18-as születésűnek kimondott nővérem, hát, egész este azt a cipőt tapogatták. Ilyent még sohasem fogtak a kezükben. Másnap reggelre aztán a suszter tényleg megcsinálta az én cipőmet. A szülők mindaddig búsultak, sírtak, a hajukat tépték az iskolába járásunk miatt, amíg meg nem hallották, hogy egész mondatokat olvasunk a könyből. Akkor szereztek valahonnan egy újságot. Nézzük már meg, mi van beleírva. Felolvastuk. Később megint hoztak egy másikat. Kezdte őket érdekelni, mi van a világban. No nem nagyon. De ezért mégis. És attól fogva leszoktak a jajgatásról.

No, ahhoz a zsidó és ahhoz a sváb családhoz jártam én öt éven át. Hihetetlenül gyorsan megtanultam magyarul, és ott, azokban a tiszta lakásokban, azoknak az ételeknek az illatából, azokból az emberekből sugárzó emberségből kialakult bennem egy olyan

szép iránti igény, ami az egész életemen végigkísért.

Amíg ott étkeztünk velük az asztalnál, az a két család, valamit mondott nekünk. Érted? Valami biztatást. Valami nyugtatást, hogy ne érezzük másoknál kisebbeknek magunkat, érted? Valami olyan erőt adtak nekünk, éppen abban a korban, amikor a gyerekek fogékonyak. Az lesz belőlük később, ahogyan kiskorukban formálódtak, mert ahogyan a fát is csak fiatal korában lehet hajlítani, hogy jó és szép legyen, ugyanúgy az ember is csak kiskorában hajlítható. A fát is, a gyereket is nagyon megviseli, ha később fognak hozzá, lehet, hogy több rossz fakad belőle, mint amennyi jó. Saját tapasztalataimból mondom ezt.

Vegyük a sváb családot. Az az étkezési kultúra, amit ott láttam, átéltem, az a gond, ahogyan a sváb gazda a lovakkal bánt! Micsoda szépek voltak azok a lovak, mennyire ápoltak! Csak úgy csillogott, ragyogott minden szerszámuk, amikor a piacra mentek velük a tejjel, a vajjal, a tojással. Meg a kocsi! Az is mindig ragyogott. Ez a kép annyira megmaradt bennem, hogy most is mintha látnám! Belém ivódtak ezek a képek azoknál az embereknél, akiket sohase fogok elfelejteni.

Öt évig voltunk vendégek a gazdánál, de aztán elhagyta a törzsünk azt a helyet, ahol addig éltünk – ott már nem találtunk vevőkre. Kerestünk hát valahol, nem túlságosan messze, egy másik erdőt, ott letanyáztunk. Az élet ott is ugyanúgy folyt, ahogyan régen. De mi, harmincan, már nem voltunk ugyanazok.

Mikor kimaradtunk az iskolából, képzeld, ugyan-ezek a gazdák mindig üzentek, hogy jöjjünk. Megfogták a kezünket, megmutatták, hogyan kell gereblyézni – nem mindenki tudta ám –, hogyan kell beleszúrni a villát a kazalba, és így, fokozatosan mindazt megtanultunk, amit odahaza nem tudtunk volna

elsajátítani, mert ott senki se értett a mezőgazdasághoz. Mire 15–16 évesek lettünk, megtanultunk dolgozni.

Volt a közelben egy major, kérlek szépen, zsidó volt a tulajdonos, de megmagyárosította a nevét, **Ujnepi Elek Ernőnek** hívták. Oda, kérlek szépen, elmentünk dolgozni. Egész nyáron kapáltunk, nyolcvan fillér napszámért. Az jó pénz volt. Több mint tíz kiló kenyér. Ezerkilencszáz-harminckettőt vagy harminchármat írtak akkor.

Egy szép napon kijött az intéző meg az uraság. Sorba állították a gyerekeket: most pedig futóversenyt rendezünk. A legjobb futókat az intéző kiválogatta. A süldőket kellett őrizniük, legeltetniük – olyan jól futó süldők voltak, hogy gyorsan kellett szaladni utánuk. Ott is nyolcvan fillért adtak. Kéthetenként megkaptuk azt a pénzecskét, és odaadtuk a szülőknek.

Az én sorsom, azt hiszem a második évben megváltozott. Kijött hozzánk a disznófarmra az úr lánya. Gyönyörű szép zsidó nő volt, bogárfekeke szemű. Már jócskán előrehaladott volt a terhessége. A jóisten tudja miért engemet – de engemet kiszúrta. Gyere – azt mondja –, beszélgetni akarok veled! Az úriasszony nemsokára megint kijött. – Hogy hívnak? – Jakabnak. – No, Jakab, beszélgessünk megint egy kicsit. Hallottam – mondta –, hogy a cigány-asszonyok nagyon könnyen szülnek. Meg tudod mondani, miért van ez? Hát a gyaloglástól. Mert ők mindennap 10–15 kilométert is mennek. Amikor gyereket várnak, hát akkor is. Láttam az anyámnál, meg a többi asszonynál, hogy ez így van.

Hát kérlek szépen, az a szép úriasszony vett magának egy hátizsákot, és mindennap – úgy képzeld el –, megtette azt a 15 kilométer utat. Egy napon ez az asszony hívott, hogy menjek el hozzá a kastélyba. Ott volt az ura is, Mihálynak hívták. Szép ember volt, érdekes arcú, és – ma is emlékszem – a fehér

ingéhez mindig búzakék meg piros nyakkendőt viselt.

Nekem más dolgom nem volt, megreggeliztettek bőségesen, aztán az asszony karoncsípett engem, hatalmas park volt, abban sétálgattunk. Dél volt, megebeédeztetett, mondta, hogy pihenjek, adott könyveket az olvasáshoz. Ott ismerkedtem meg **Móricz Zsigmonddal**, meg ezekkel, meg azokkal, érted? 15 éves voltam akkor.

De legtöbbször azzal telt el az idő, hogy karon kellett őt fogni, érted, és sétáltunk, leültünk, beszélgettünk. És képzeld el, egyszer csak nagyon kíváncsi lett ez az asszony az öreg vajdára – tudod, akiről az előbb elmondtam, hogy 13 évesen lett ő a legtekintélyesebb, legtiszteltebb ember a törzsünkben, és 103 éves volt, amikor meghalt. Fejébe vette, hogy menjünk el Beregre. Hozzá. Én is örültem, hogy láthatom az öreget, aki még akkor is teknővajással kereste a kenyerét. Hát el is mentünk.

Gatyában volt, idáig érő hajjal, be volt fonva a haja, és egy ezüstgomb tartotta össze. Az úrnő úgy el volt ragadtatva tőle, hogy azután minden nap meglátogattuk. Az öregnek tüzet kellett raknia – a szobalány hozott egy kosarat, volt szalonna, hagyma, meg minden, és ott hármában az öreggel sütöttük a tűznél a szalonát.

Közben az uraság mindent megváltoztatott a gazdaságban. Búza meg kukorica helyett sárgarépat, petrezselymet termesztett. Ősszel szalmába tettük ezeket, és tavasszal olyan volt az egész, mintha akkor szedtük volna le. Megint csak tanultam valami újat.

De nem maradtam meg ezen a helyen. Mert megint csak jött egy fordulat. Az úrnő egy szép napon egy ismeretlen férfit hozott magával. Az az úr kikérdezett, és utána tudod mi történt? Állást kaptam a MAORT-nál. A Magyar Olajipari Részvénytársaságnál. Nagy szó volt az akkor! A MAORT-hoz kerül-

ni! Amerikai vállalat volt ez, nagy munkálatok folytak itt, Zalában. Csővezetékeket fektettünk le. Biztos munka, és az akkori viszonyok között szép fizetés. A fateromat is felvették, és még sok más cigányt is, de őket földmunkára.

Én aztán katona lettem, szakaszvezető, és amikor már leszereltem volna, kivittek a frontra. Fogságba estem, ott letöltöttem, az Észak-Urálban, három kemény évet. Mikor hazajöttem, visszavettek a MAORT-hoz. Ott maradtam a háború után is, onnan mentem végül is nyugdíjba.

Ahogy most végignézek az életemen, hát, biztos mondhatom, hogy boldogulónak érzem magam. És boldognak is. 78 éves koromban még mindig keresem, és meg is találok a boldogságot. A szerelemben is, meg kell mondanom. A családban is. Négy gyerekem van, mind tanult, mind boldogult. Az unokám is elvégezte már az egyetemet.

Na most, még arról akarok beszélni, ami nekem az életben a legfontosabb. Ahogy hazajöttem a háború után a fogságból, azon nyomban láttam, hogy nekem ez a hivatásom. Hogy mi? Az, hogy a cigányokért tegyek valamit. Tettem is értük, nem is keveset. Arra csábítottam el őket, hogy dolgozzanak – munkát is találtam nekik, kijártam közéjük a cigánytanyákra, érted? Meg sem tudnám számolni, hogy hány-szor.

Már 43 éve dolgoztam az olajiparban amikor egy szép napon azt mondja nekem a vezérigazgató: – Nézze, itt kétezer ember teremt értéket a munkájával. Maga egy a kétezer közül – más is elvégezheti azt, amit maga. De amilyen értéket a cigányok között teremt, abban senki más nem helyettesítheti. Menjen! Tegye most már egész nap, amire eddig a szabadidejét áldozta! A fizetését persze megkapja minálunk ezután is. Jó lesz

így? De mennyire hogy jó volt!

Aztán nyugdíjas lettem. Amit addig, azt tettem azután is. Ezt teszem most is, 78 évesen. Engem ezalatt egyetlenegy cigány soha meg nem bántott. És ha azt mondom nekik, hogy erre men-jetek, hát akkor erre mennek. Milyen fizetés lehetne nagyobb ennél? Sorba jönnek a felkérések még ma is, Baranyától Somogyig – leg-utóbb Pécsre voltam –, hogy jöjjenek el, mesélni. Másról nem mesélek, csak a saját életemről: abban minden benne van, amit csak elmond-hatok nekik. Az iskolában, ahova meghívnak, azt látom, hogy amióta a történetemet – egy cigányember történetét – megismerték, másképpen él-nek együtt a magyar gye-rekek a cigány gyerekekkel, mint azelőtt. A cigányok pedig, meghallgatva, hogy mi minden történt velem az életem során, azt mondják: ha te el tudtál jutni, Jakab, onnan idáig, hát akkor mért ne tehet-nénk meg mi is ezt az utat.

És hogy mi lett a többi cigánygyerekből, akik velem együtt kezdtek iskolába járni? Majdnem mind idősebb volt nálam, és én is hetvennyolc vagyok. A legtöbbjük nem él már. De volt közülük agronó-mus. Volt katonatiszt, száza-dos. Volt tanító, asztalos, sze-mélyzeti osztályvezető.

És mindegyikünk életpá-lyáját azokból a paraszt-házakban magunkba szívott illat, az az emberség, ami ott volt a levegőben, az a mesés légkör, ami ott körülvelt min-ket, indította el, és kísérte el életük végéig.

Részlet
Juhász Júlia:
Találkoztam boldogul
cigányokkal is
című kötetéből.

A kötet megrendelhető
az alábbi címen:
TANINFO Bt
Budapest
Silvanus sétány 33.
1031

Szécsi Magda:

Vilma kisasszony

- a „Koppány meséi” című sorozatból -

Egyszer nagyon szakadt a hó. A fehér csillagocskák betakarták az egész világot. Nem csak a világítótornyokat, nem csak a legendákat őrző hegyeket, de még az emberi szíveket is. Bizony Koppányka! Nem volt a világon az a hólapátoló hóbrigád, aki eltakaríthatta volna a havat a világítótornyokról, a hegyekről, az emberi szívekről. Úgy tűnt, ezt nem is bánja senki. Az emberek bezárkóztak házaikba, tévét néztek, videóztak, szerelmeskedtek, olvastak nagy idők kis háborúiról, pénzüket számolták, vagy csak néztek maguk elé bambán, várva, hogy történjen valami. A hó meg csak szakadt, egyre sűrűbben és dühösebben, és el nem olvaszthatta senki, igaz nem is akarta elolvasztani senki. A fagy, a jeges szél lett az úr a világ felett, ami megölte a tavaszt, az őszt, a nyarat. Csak a szél tombolt eszeveszetten, mint egy gonosz óriás, rossz álmainkban.

– Nem jól van ez így! Tenni kell valamit, hogy újra nyíljanak a virágok, hogy süssön a nap, és az erdők zöldben pompázzanak. A világrendje nem a káosz, hanem az évszakok harmonikus váltakozása, épp úgy, mint a születés és a halál természetes körforgása. Ez a hőszaadás, ez az örökös hideg, fagyos szél nem természetes. Bár szép, de csak a maga idejében, nem augusztusban – sóhajtott fel Vilma kisasszony, a 100 éves zongoratanárnő és törni kezdte a fejét, hogyan menthetné meg a világot. Nap-

hosszat ült zongorája mellett Mozartot, Liszt műveket játszva, és egy délután, amikor Bartók zenéje csendült fel ujjai nyomán, egyszerre világosság gyúlt a fejében. Fonott ősz kontyára királykék kalapot biggyesztett és elképzelte, hogy olyan erős szárnyai nőttek, mint a sasnak. Annak a sasnak, amit még gyerekkorában látott a Tisza-parton a szüleivel. S mivel nagyon hitte, hogy szárnyai vannak, hát repülni is tudott. Képzeld Koppányka, a 100 éves Vilma kisasszony kirepült az ablakon és bejárta az egész világot. Beszölt minden ablakon, megszólított minden embert és elmondta, hogy csak a szeretet mentheti meg a földet a pusztulástól. Az emberek csodálkozva néztek össze és olyanokat mondtak, hogy milyen bolond ez az öregasszony, még megfázik ott a magasban a nagy repülésben. Meg azt, hogy ezt telefonon, sms-ben, e-mailben is elmondhatta volna, kár volt kimozdulnia a jó meleg szobából. De olyan is volt, aki azt kérdezte, hogy mi az a szeretet, hol kapható és mennyiért? Ám a legtöbb ember csak nevetett gúnyosan Vilma kisasszonyon, aki megkeservesen zokogni kezdett az emberek közönyén, önzésén, silányságán és butaságán. Elhatározta, hogy ha törik, ha szakad, itt bizony rend lesz, azaz nyár, mert augusztus van, és nem adja fel, mert a világnak élnie kell! Hazarepült és gondolkodni kezdett. Gondolkodott, mert akart valamit. Gondolkodott, mert gondolkodni jó. Gondolkodott, mert gondol-

kodási kényszere volt születése óta, és gondolkodott, mert gyűlölte a butaságot. Pici fekete cipőjének sarka kipegett-kopogott, ahogy lefelé járt a vízkékmintás olasz csempén, miközben puszedlit rágcsált.

– Az emberek elfelejtették, hogy milyen a nap sugara, el, hogy meleget ad, életet ad, el, hogy minden összefügg az egész világon. A nap a földdel, a föld a csillagokkal, a csillagok az emberekkel, és minden mindennel. Ha egy gyerek sír, az kihat az egész világra, ha egy ember jó, attól jobb lesz sok ember. Hm... Ezt kell az eszükbe juttatni valahogy, és ahogy elkezdenek vágyani a fényre, a nap sugarára, szívük melegétől s a közös vágytól, elolvad a hó – töprengett félhangosan a költőfejedelem aranykeretes fényképét nézve a falon, amikor Ady Endre rámosolygott. Ettől a mosolytól Vilma kisasszony határtalan boldogságot érzett, és észrevette, hogy a boldogságtól olvadni kezdett a hó az ablakon és a ciframintás jégvirágok formájukat veszítve, lefolytak az üvegen, mint könnycseppek a szenvedő ember arcán.

– Köszönöm Ady úr, értem már önt! Tehát a szeretetet nem taníthatom meg senkinek, legfeljebb csak szerethetem az embereket, s az én szeretetem szeretetvirágokat nyílhatnak azokban, akiket szeretek, és ezeket a virágokat ők tovább adhatják valaki másnak... Ó, hát akkor élő hangszerré kell válnom, történjen velem bármi, nem számít, ha az emberekkel jól teszek – gondolta

Vilma kisasszony lázasan, és kontyára biggyesztette királykék kalapját, majd le is vette rögtön, mert mást gondolt ki.

– Zongora vagyok! – kiáltotta vékony hangocskáján és abban a pillanatban, zongorává változott a teste, amin két hatalmas, erős sas szárny pompázott. Kirepült az ablakon, és szállt, szállt, repült a világ felett, míg le nem telepedett egy csillagformájú műhold adóra és játszani kezdett. Az egész világon hallották Mozart, Liszt, Bartók műveit, de egy darabig nem történt semmi. Az emberek csodálkoztak vagy mérgelődtek, mert a piff-puff filmek és a kvízzjátékok helyett, kizárólag Vilma kisasszony zongoráját lehetett hallani és látni.

Pontosabban csak egy öreg, repedt, kopott zongorát, aminek a billentyűi maguktól tették a dolgukat, pontosan és gyönyörűen. És sok-sok hónap múlva az emberek szívét megérintette a muzsika. Vágyni kezdtek valami szépre, valami jóra, valami olyanra, amit a zene üzent nekik: fényre, szépségre, tisztaságra, tiszteletre, barátságra és olyan végtelen erős szeretetre, ami átöleli az egész földet. A föld minden lakóját. És ez a közös vágy, amiben nem volt önzés, tűzzé változott és hadat üzent a télnek. Olvadni kezdett a hó, a jeges szél süvítése elcsendesedett.

– Süss fel nap! – kiáltották lelkesen az emberek és a nap aranyfénnel kibújt a vastag hófelhők

mögül. Hamarosan kizöldültek a fák, kék lett az ég, illatosan pompáztak a virágok. Az emberek kimozdultak otthonaikból, és szeretettel megosztották egymás között azt, amijük volt. Nem számított, hogy ki fehérbőrű, ki barna bőrű. Csak az számított, hogy emberek voltak, hogy egyidőben éltek a földön, csak az számított, hogy nyár volt, béke volt az egész világon.

A műholdon álló, megrepedt, néma zongorára nem gondolt senki. Ahogy feljött a nap, Vilma kisasszony elaludt örökre zongoratestében. Öreg volt már. Egy igazszívű, nagylelkű öregasszony, aki soha nem felejtett el szeretni. Te se felejts el szeretni soha, hogy igaz maradhass...

A fű és a fa ajándéka

Egyszer régen, nagyon régen, kerek erdő közepében élt egy szegény öregember. Ennek az öregembernek nem volt semmije, egy darabka szalonnán és egy darabka kenyéren kívül, de azt olyan ízletesen tudta elfogyasztani, hogy öröm volt nézni. Amikor elfogyott az a szalonna meg a kenyér, mit gondol mit nem, elmegy vadászni. Megáll egy fa előtt, a fa megszólal:

– Ha nem bántod az erdő lakóit, megjutalmazlak.

Az öregember megígérte, hogy nem bántja az erdő lakóit, és követelni kezdte a jutalmát.

– Hol a jutalmam?

A fa egy zsákot eresztett le magáról. Az öregember nem bírta tovább, kinyitotta. A zsákban egy halom aranyat talált. Hazavon-

szolta nagy nehezen, gyorsan három szemet a zsebébe csúsztatott, és a sarki boltba sietett. Amikor elmondta, hogy kenyeret meg szalonnát kér, bele akart nyúlni a zsebébe, de nem találta a három aranyat. Gyorsan hazaszaladt a többiért, de a többit sem találta. Visszament az erdőbe a fához és azt mondja neki:

– Adj másik aranyat, amit adtál eltűnt valahova.

Mire a fa:

– Nem adok. Az elsőt elvesztetted, többet nem érdemelsz.

Hazament az öreg. Most meg elhatározta, hogy madarat lő. Elővette hát a nagy légpuskáját, és elindult a falu végére. Megáll egy fű előtt, a fű megszólalt:

– Ha nem bántod a madarakat, megjutalmazlak.

Megígérte az öreg nem bántja a madarakat. És követelni kezdte a jutalmát:

– Hol a jutalmam?

És a fű egy kalapot adott oda az öregnek. A kalapban magok voltak, az öregember megkérdezte, hogy mit csináljon a magokkal.

– Ültesd el!

Az öregember elültette a magokat. Hamarosan kicsíráztak. Volt rajta nagy bab. Az öreg kinyitotta a babot, a babban tömerek arany volt. Megint a sarki boltba sietett, amikor megvette a kenyeret meg a szalonnát nem találta az aranyat.

Az öregember így tanulta meg, hogy becsülettel kell dolgozni.

Tóvizi Eliza
3. osztályos
Tiszapüspöki

L. D. Horoszkóp

2005. március

KOS (III. 21.–IV. 20.)

– Lelki békéjét megzavarhatja egy haláleset és elgondolkodhat azon, hogy talán még sem az anyagi dolgok a legfontosabbak itt a földön! Nyaralóját azért ellenőrizze néha, mert feltörhetik. A hónap szava Önnek: Spiesz = Dárda. Gondolja végig mire jó!

BIKA (IV. 21.–V. 20.)

– Valaki a háttérből intrikál Ön ellen, de ne foglalkozzon vele! Ismerik jól az illetőt, és az Ön eredményein ez nem változtat! A hónap szava: Simplex = Magányos.

IKREK (V. 21.–VI. 21.)

– A kapcsolatában meglévő bajok könnyen orvosolhatók lennének, ha Ön nem szeretné annyira a Mártír szerepét játszani! Akkor pedig viselje! A hónap szava, ami talán segítene Önnek: Sopha = Dívány

RÁK (VI. 22.–VII. 22.)

– Néha feltehetné magának azt a kérdést, hogy jó úton jár-e? A választól ne féljen! A

hónap szava: Praedicatum = Dicséret.

OROSZLÁN (VII. 23.–VIII. 23.)

– Nem tudja mihez kezdjen? Bízza magát a véletlenre! Hinnie kellene önmagában és a sorsban... De Ön csak a pénzben hisz, és a valamit valamiértben... Kár! A testét is jutalomként adja, majd egyszer nem kell így párjának, és akkor mi lesz Önnel? A hónap szava: Rolla = Szerep.

SZŰZ (VIII. 24.–IX. 23.)

– Régi betegsége kiújulhat, mert régi lelki bajai is a felszínre törtek... Csak Ön segíthet magán azzal, ha szembenéz a problémáival... A hónap szava: Arcanum = Titok.

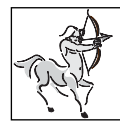
MÉRLEG (IX. 24.–X. 23.)

– Vakmerő lesz ebben a hónapban, és győzni fog! Lélekemelő művészi élményben is része lesz, amitől szárnyakat kaphat a szerelemben is! A hónap szava: Principium = Alapelv.

SKORPIÓ (X. 24.–XI. 22.)

– Megundorodik egy régóta ismert test érintésétől, amitől eszébe jut egy régi gyerekkori történet. Zavarba jön és elakad a szava, de aztán tudja, hogy mit tegyen! A hónap szava: Absolutio = Bűnbocsánat.

NYILAS (XI. 23.–XII. 21.)

– Most esélye van arra, hogy elérje azt az embert, akire régóta vágyik. De gondolja meg! Talán még sem most kelene, amikor még azt sem tudja, hogy zárjon le egy régi kapcsolatot... A hónap szava: Aditus = Bejárat.

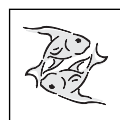
BAK (XII. 22.–I. 20.)

– Ön ebben a hónapban megtanulja, hogy milyen jó érzés a változni tudás, és a belső változásait végre nem jellemhibaként fogja megélni, minthogy az Ön esetében nem is erről lesz szó! A hónap szava: Princ = Herceg.

VÍZÖNTŐ (I. 21.–II. 19.)

– Ön szakmailag felkészült minden rosszra, talán ezért is sikerült minden, amibe belevágott az elmúlt években, de most, mintha elhagyná a szerencse és a lélekjelenléte. A szerelemben viszont kellemes meglepetések érhetik, az első kudarcig! A hónap szava: Patientia = Türelem.

HALAK (II. 20.–III. 20.)

– Kidobott egy csomó pénzt az ablakon, amikor most jó hasznát vehetné! De nyugalom, jön az utánpótlás. Legyen megfontoltabb. A szerelemben pedig ne kívánja azt, ami a másé, mert nagyot fog csalódní, ha netán meg is kapná! A hónap szava: Parathesis = Zárójel.

Pest Megyei Rendőr-főkapitányság

A Pest Megyei Rendőr-főkapitányság pályázatot hirdet olyan cigány származású fiatalok középiskolai tanulmányainak támogatására, akik vonzódást éreznek a rendőri pálya iránt.

A pályázaton részt vehetnek azok a cigány származású fiatalok, akik – évismétlés nélkül – a középiskola utolsó három évfolyamának valamelyikén tanulnak, tanulmányi átlageredményük legalább 3,50 és a hivatásos szolgálati jogviszony létesítésének feltételei közül az alábbiak már a pályázat benyújtásakor teljesülnek:

- magyar állampolgárság,
- állandó Pest megyei lakóhely,
- büntetlen előélet,
- a fegyveres szolgálat vállalása,
- kifogástalan életvitel és jó hírnév a pályázó vonatkozásában, a pályázó hozzátartozóinak és a vele egy háztartásban élőknek az életvitelére pedig a szolgálat törvényes és befolyástól mentes ellátását nem veszélyezteti.
- egészségügyi alkalmasság,
- írásbeli hozzájárulás a személyes adatok kezeléséhez, valamint ahhoz, hogy e követelményeknek való megfelelés megállapítása érdekében a pályázó lakó- és családi körülményeit, továbbá a korábbi büntetéseire vonatkozó adatokat előzetesen, és a tanulmányi szerződés hatályának tartama alatt a rendőrség bármikor megvizsgálja.

A pályázatot a 2005/2006-os tanévben 3 fő nyerheti el a középiskolai tanulmányok hátralévő idejére, de legfeljebb az utolsó két évfolyamra. A pályázatot elnyert tanulókkal a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság tanulmányi szerződést köt.

A támogatást a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság a tanulmányi szerződés alapján biztosítja az alábbiak szerint:

- diákotthoni, vagy kollégiumi szállásköltség teljes körű térítésével,
- a menzai étkeztetés költségeinek teljes körű térítésével, vagy – a szerv választása szerint – étkezési utalvánnyal tanévenként – számla alapján, személyenként legfeljebb **25.000,-Ft** értékben – ruházkodási segéllyel,
- tanszersegéllyel (a tankönyvek költségeinek számla alapján történő, teljes mértékű térítésével, az egyéb taneszközök esetében pedig, – ugyancsak számla alapján – tanévenként és személyenként legfeljebb **4.500,- Ft** értékhatárig),
- tanulmányi eredmény függvényében havi pénzbeni juttatással:
 * **3,50–4,00** tanulmányi átlag esetén nettó **1.000,- Ft/hónap**
 * **4,01–4,50** tanulmányi átlag esetén nettó **1.500,- Ft/hónap**
 * **4,51–5,00** tanulmányi átlag esetén nettó **2.000,- Ft/hónap** összegben.

A tanulónak vállalnia kell, hogy:

- tanulmányi- és vizsgakötelezettségének eleget tesz,
- kifogástalan magatartást tanúsít,

- középiskolai tanulmányainak utolsó évében rendőri szolgálat vállalása céljából jelentkezik valamelyik rendészeti szakközépiskolába, vagy a Rendőrtiszt Főiskolára, és részt vesz a felvételi eljárásban,
- amennyiben felvételt nyert, tanulmányai befejezését követően a támogatás folyósításának időtartamának meg egyező ideig szolgálatot teljesít a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság állományában.

A pályázatot írásban kell beadni. Ennek tartalmaznia kell a pályázó személyi adatait (név, születési hely, idő, anyja leánykori neve, lakcím) és egy részletes önéletrajzt, amelyből megismerhetők családi körülményei, iskolai tanulmányi eredménye, valamint a jövőjéről szóló elképzelése.

A pályázat mellé kérjük csatolni:

- a pályázó írásbeli hozzájárulását a személyes adatok kezeléséhez, valamint ahhoz, hogy e követelményeknek való megfelelés megállapítása érdekében a pályázó lakó- és családi körülményeit, továbbá a korábbi büntetéseire vonatkozó adatokat előzetesen és a tanulmányi szerződés hatályának tartama alatt a Rendőrség bármikor megvizsgálhatja,
- szüleinek, vagy törvényes képviselőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a pályázat elnyerése esetén beleegyezést adja a támogatásra irányuló tanulmányi szerződés megkötéséhez,
- a pályázó iskolájának írásos véleményét a tanuló tevékenységéről,
- orvosi igazolást egészségügyi állapotáról.

A pályázat megküldésének határideje: 2005. március 30.

**Postacím: Pest Megyei Rendőr-főkapitányság
Személyügyi Szolgálat
1557 Budapest, Teve u. 4-6.**

A pályázat elbírálását a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság állományából kijelölt személyekből álló bizottság végzi. A pályázatok elbírálása során a jelentkezőkkel egyénileg személyes elbeszélgetésre kerül sor. A pályázat eredményéről minden résztvevő 2005. május 10-ig levélben értesítést kap. A pályázattal kapcsolatos információt **Kökény Kálmán Bűnmegelőzési főfeladónál a 06-20/238-1618-as telefonszámon** kérhetnek.

Nagykátai Rendőrkapitányság
Kökény Kálmán
Bűnmegelőzési főfeladó